

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

כל יום צריך לבנות תקשורת חדשה עם ה', לחפש מצוה חדשה, לגלות מעשה חדש שמחבר אותי לה'. "בכל דרכיך דעהו".

[מתוך שיעור 'שתי מהדורות של עבודת ה']

יתרו תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

יתרו ה'תשפ"א

- גוי אחד בארץ** 04
נקודה מעובדת
גילוי אחדות ה' במציאות
- הכח המאחד** 05
כוונות קריאת שמע
התבוננות חדשה-ישנה בכוונת
מילת 'אחד' ובהקשר לעשרת הדברות
שבפרשתנו
- שתי מהדורות של עבודת ה'** 21
התוועדות חנוכה-ר"ח שבט (ח"ג)
שתי מערכות, ישנה וחדשה,
של עבודת ה' בסדר של
תורה-תשובה-מצוות-תפילה
- יהיה טוב** 29
נועם אלימלך
סוד השם הקדוש יהיה
שיתגלה לעתיד לבא
- הניגון החסידי** 30
ניגון מספר 471
ניגון מי"ב חשון תשפ"א
- "וישמע יתרו"** 31
זהב שלמה
מה הביא את יתרו להתגייר?
- הסיפור החסידי** 34
הרבנית מנוחה רחל
אם הישוב היהודי בחברון
- מענות ותשובות** 35
תשובות הרב לשואלים
עבר הווה ועתיד בתיקון הנפש
- פִּאֲזוֹר עֵלְעֵזִים** 37
"סגלה מכל העמים"
רזי ילמד אותנו על הקשר בין ה' לתורה
ולעם ישראל ומה הייחוד של תשובה

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי נפלאות די בכל אתר ואתר, שבת פרשת יתרו כבר כאן, שבת מברכין חדש אדר! ואנחנו כבר מתחילים להרבות בשמחה עם שיעורים, התוועדויות ודברי תורה משמחים וגם... הצ'רידי שלנו כבר מעבר לפינה ואנחנו צריכים את עזרתכם. השבוע בגליון שני שיעורים מופלאים: **השיעור הראשון** הוא התבוננות חדשה בסוד "אחד" בקריאת שמע, שמגלה את הסגולה היהודית המיוחדת לפעול כ**כח־מאחד** בעולם כולו. זו התבוננות שיכולה להאיר מצבים חשוכים, שצמחה בקשיי התקופה האחרונה. לא כדאי להפסיד. אך גם אם אינכם 'מיטיבי לכת', אסור לכם להחמיץ את **השיעור השני**, הקצר יותר, שמתאר **שתי מהדורות של עבודת ה'**. זהו 'שיעור ראשון בפנימיות התורה', במושגי היסוד שלו, שמתקדם במהירות להתחדשות של כל עבודת ה' שלנו – תורה חדשה, תשובה חדשה, מצוות חדשות ותפלה חדשה, מדי יום ביומו.

כמו שהזכרנו, **מבצע גיוס־ההמונים שלנו** קרב ובא ואנחנו צריכים את עזרתכם על מנת שנוכל להמשיך להפיץ את התורה העמוקה והמתוקה הזו. אז קדימה, עברו לגב הגליון כדי לראות איך אתם יכולים לעזור לקיים את הבטחתו של משיח למורנו הבעל שם טוב, "לכשיפוצו מעינותיך חוצה".

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

גוי אחד בארץ

אלקי ההופך את המציאות כולה למקשה אחת. זו סגולת ישראל המיוחדת, זו שליחותנו וזהו הדחף המיוחד המפעם בנו (גם אם לא במודע, אצל יהודי הרחוק מתורה ומצוות, השואף למצוא אחדות במציאות – בחזון קוסמופוליטי או ב'אובססיה' לאיחוד תמונת העולם המדעית). נשמת ישראל יורדת משרשה ב"אחד האמת", חולפת ב־ז הרקיעים עד לארץ בידיעה שה' מהווה הכל, אך שליחותה האמתית היא "ופרצת ימה וקדמה צפנה ונגבה" ל־ד רוחות העולם במגמה לאחד הכל (כברכת ה' ליעקב אבינו, המאחד את כל בית ישראל).

את הכח המיוחד הזה בנשמות ישראל אנו מקבלים במתן תורה, בגילוי "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". "אנכי", ש"אין כיוצא בו" בהיותו נושא־הפכים (כולל הפכי האחדות והריבוי), מעניק לנו כח מאחד (שלמעלה מבריאת העולם, בכח התורה, לכן לא נאמר 'אשר בראתי שמים וארץ').

עבור יהודי מציאות של פירוד היא־היא הגלות. אי־היכולת לגלות את האחדות היא עבורו "ארץ מצרים" ו"בית עבדים" וציאת מצרים היא גילוי סגולת האחדות. כשיהודי מסתובב במצבים ובמקומות של חשך, פירוד וריבוי, לא די לו בידיעה שרק ה' הוא האמת ואין זו מציאות אמתית, וגם לא בהכרה שה' מהווה את הכל – קרן האור שלו היא האמונה שביכולתו שלו לחבר את כל הקצוות המרוחקים ושליחות זו היא הסבה האמתית עבורה הגיע למקומות ולמצבים האלה.

הכח המאחד שייך למלכות דוד, שבסימומה יצימה המשיח את אחדות ה' מכל המציאות – "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד".

הכרזת הנצח של עם ישראל היא "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" והשאיפה ל"אחד" היא הדחף העיקרי בנשמת כל יהודי. "ישראל, אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד" וה"אחד" מופיע בשלשתם – "אתה אחד, ושםך [תורתך, שכולה שמותיו של הקב"ה] אחד ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ":

"אתה אחד" היינו תפיסת ה' כ"אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו" וממילא שלילת עבודה זרה בתכלית, "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" (תכלית התורה, כהסבר הרמב"ם). מכאן שבר אברהם אבינו את פסילי אביו ופרסם את מציאות א־ל אחד לכל באי עולם.

"ושםך אחד" היינו התפשטות מציאות ה' בכל העולמות – התבוננות ש"אלופו של עולם" מהוה ז' רקיעים וארץ (ח) ו־ד רוחות העולם ומתפשט לתוכם. ה' "אסתכל באורייתא וברא עלמא" – הכל התהווה על ידי התורה ו"מלחמתה של תורה" היא לגלות זאת ולשמור מכל שמך 'שיתוף' ונתינת משמעות לסתמיות או לשקר (באזהרת "לא תשא את שם הוי' אלהיך לשוא"). "פחד יצחק" אבינו הוא זהירות מנתינת מקום לריבוי (בישיבתו בארץ בלבד ובנישואיו לרבקה בלבד) והוא השתוקק לתקן את שרש השיתוף שבעשו (שרש הנצרות).

עיקר החידוש הוא ב"גוי אחד בארץ" – עם ישראל פועל את ה"אחד" גם בארץ, בכח מאחד

השיעור מוקדש לרפואת:
הרץ הנוולד בן אילה
 שיזכה להכנס בברייתו של א"א
 בבריאות איתנה בקרוב ממש

שיעור

כתר שם טוב סו

הכח המאחד

קיצור מהלך השיעור

בשיעור מיוחד חולק אתנו הרב גינזבורג שליט"א התבוננות שמלווה אותו בשבועות האחרונים. זו התבוננות חדשה ייחודית בשנה **בקריאת שמע** – ישנה, משום שיסודותיה כתובים ומתבקשים, וחדשה, משום שהיא יוצרת **מהלך חדש** בענין. **פרק א** מפרט שלש משמעויות של **"אחד"** – "אחד האמת"; התפשטות אלופו של עולם בשבעה רקיעים וארבע רוחות העולם; "אחד" ככח מאחד שנמסר ל**נשמות ישראל**, שהוא עיקר החידוש. שלש המשמעויות מקבילות ל"אתה אחד", "שמך אחד" ו"גוי אחד בארץ" וגם לשלש אותיות אי-חיד, ומתוך הדברים עולה ומתפרטת העבודה המיוחדת של ישראל ל**לאחד את המציאות** כולה. **פרק ב** קושר את הדברים ל**עשרת הדברות** שאנו קוראים בשבת, ומתוכה מתפתחת ההתבוננות להבנת תפקידו וכחו של **דוד המלך** ולצמיחת מלכות **מלך המשיח**. התבוננות יסודית זו הצמיחה עוד ועוד פרקים חשובים, שאי"ה יתפרסמו בהמשך.

א. שלש מדרגות של "אחד"

רקע: שלשה "אחד"

העיקרי שיש שלשה "אחד" הוא בפסוק היחוד, קריאת שמע, החותם "הוי' אחד"^א. מכיון ששם הוי' עולה פעמיים **אחד**, הרי ש"הוי' אחד" היינו **אחד-אחד-אחד** – "בתלת זימני הוי' חזקה"^ב של אחד.

יש מאמר חשוב ויסודי של הרבי, ד"ה "מים

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. הקלטה לפרשת יתרו. מוצאי ט"ו שבט תשפ"א – כפ"ח.

א דברים ו, ד.

ב ב"מ קו, ב.

ההתבוננות שנעשה היום, התבוננות שאני חושב עליה כבר כמה שבועות, היא משהו חדש יי. מצד אחד, היא משהו די פשוט, שמתבסס על דברים ידועים, ומצד שני יש בה חידוש אחד חשוב ועיקרי ועוד כמה חידושים שיוצאים ממנה. זו התבוננות שיכולה לתת קצת אור גם בזמנים של חשך.

היסוד של ההתבוננות הוא שלשה פירושים ב"אחד" – שלשה "אחד" בעבודה שלנו. הרמז

הנוסח כמתייחס לעוד שלש הופעות של חג"ת במדרגות נמוכות יותר.

ההתבוננות שלנו בשלשת ה"אחד" שונה משני המהלכים בשני המאמרים הללו, אבל הם מקורות בחסידות לשלש בחינות ב"אחד" וההבנה שלהם היא הרקע להתבוננות החדשה היום.

אחד האמת התהוות כח מאחד

על הרקע הזה נגיע לעיקר ההתבוננות:

ה"אחד" העליון הוא מה שנקרא בתניא – בשם הרב המגיד – "אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו"^ט.

ה"אחד" השני הוא הכוונה, שגם מובאת בהלכה, שהיא היא "אלופו של עולם", ה"ח היא ז רקיעים וארץ וה"ד היינו ד רוחות העולם. כלומר, "אחד" היינו ש"אלופו של עולם" נמצא בכל דבר (כמו שלמדנו בשיעור האחרון^ט) על "לית אתר פנוי מיניה"^ט). הדגש הוא שהמצאות ה' בשבעה רקיעים וארץ ובארבע רוחות היא בעצם ההתהוות התמידית – כשאומרים שה' נמצא בהם הכוונה שהוא מהווה אותם. כך מפורשת בלוח "היום יום"^ט העבודה של "שויתי הוי' נגדי תמיד"^ט – ראית ה' כמהוה את המציאות בכל רגע תמיד. כמובן, זו לא ההתבוננות של "אחד האמת", שהיא בעצם בחינת יחיד^ט – "שהוא לבדו הוא ואין זולתו", ואזי אין ז רקיעים וארץ ו"ד רוחות העולם, "גאט איז אלץ"^ט (ה' הוא

רבים" תשי"ז^ז, שלמדנו כמה פעמים בעבר^ט. שם הרבי מביא ומבאר שלשה פירושים ב"אחד" של קריאת שמע: הראשון, שהוא העיקרי והעמוק בחסידות (ובו עיקר החידוש במאמר שם), הוא ש"הוי' אחד" היינו "אין כיוצא בו"^ט. פירוש נוסף, ש"הוי' אחד" הוא פשוט שלילת עבודה זרה – הביטוי לקבלת ישראל את הדיבר השני, "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני"^ט.

הפירוש השלישי הוא לפי ש"הוי' אחד" הוא מצוה נוספת על שלילת עבודה זרה – מצוה היחוד, שבאה לשלול גם 'שיתוף', "הוי' אחד", ואין עמו שותפים. לקמן, בעיקר בפ"ב, נתייחס עוד להסברים הללו.

יש גם מטבע לשון עיקרי של חז"ל עם שלשה "אחד", נוסח תפלת מנחה של שבת – "אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ". לאדמו"ר האמצעי יש מאמר מפורסם על הנוסח

הזה^ט, בו הוא מסביר ששלשת הביטויים כאן מכוונים כנגד חג"ת כפי שהם באור אין סוף לפני הצמצום (ולעם ישראל, "גוי אחד", יש שם שרש ובכחם, כפי שהם בעולם הזה, 'לעשות' לגלות את שלש המדרגות המוגדרות גם באור אין סוף המופשט מכל הגדרה), והוא מסביר את המשך

המצאות ה'

בשבעה רקיעים
וארץ ובארבע
רוחות היא
בעצם ההתהוות
התמידית -
כשאומרים שה'
נמצא בהם
הכוונה שהוא
מהווה אותם

ט תניא פל"ה בהגהה.

י סמ"ק סימן ב; הובא בב"י או"ח סימן סא.

יא שיעור אור ל"ד שבת. נדפס בעלון בשלח.

יב תקו"ז נד (צא, ב).

יג לוח "היום יום" ה' תשרי.

יד תהלים טז, ח.

טו ראה תורת שמואל תרל"ט ח"א עמ' קסו: "ונמצא כי הוא ית' הוא אחד האמת, שאחד זה פירושו הוא כמו יחיד ממש" (אך ראה עוד לקמן, בביאור אחד יחיד מיוחד, באופן אחר, ועיין גם חנה אריאל יתרו ד"ה "כי אל דעות שיש שלש בחינות - אחד האמת שיש זולתו, אחד האמת שאין זולתו, ויחיד", ואכמ"ל).

טז מאמר מו"ה ר' אייזיק מהומיל באגרת. האגרת נדפסה

ג תורת מנחם סה"מ מלוקט ח"א.

ד שיעור ט' אייר ע"פ ג. ראה גם שיעור ר"ח אדר נ"ח (נדפס במבחר שיעורי התבוננות ח"ד - "אמונה, דמיון, רעיון") ושיעור ג' כסלו ע"ט פ"ב (נדפס בגליון וארא ע"ט) ועוד.

ה ע"פ במדבר רבה י, ה: "ה' אחד" אין בעולם כיוצא בו".

ו דברים רבה ב, לא. ירושלמי ברכות פ"א ה"ה.

ז שמות כ, ג.

ח ד"ה "אתה אחד" - ריש מאמרי אדמו"ר האמצעי

קונטרסים.

עיקר החידוש

הוא המדרגה

השלישית:

כשאני אומר "הוי"

אחד" אני מתכוון

ש"אחד" הוא כח

מאחד, אין יותר

ז רקיעים וארץ

וְד רוחות העולם,

הכל נעשה

מקשה אחת

אהבה. אם אני מתבונן בשלשת ה"אחד" האלה אני מגיע בסוף ל"ואהבת" – גם "ואהבת את הוי"^{כב} וגם "ואהבת לרעך כמוך"^{כג} (שהיא 'לאהוב מה שהאהוב אוהב'^{כד}, ובעצם, ה' אוהב כל מה שברא לכבודו וממילא אהבת ה' כוללת אהבת כל הבריאה כולה). כנראה בשביל לאחד את כל המציאות ממש צריך להגיע לדרגת "בכל מאדך". לכן מבואר בחסידות^{כה} שרק כאן, בהמשך ל"הוי' אחד",

כתוב "בכל מאדך". רק אצל מי שנמצא בכוח אחדות תתכן מציאות של "ממונו חביב עליו מגופו"^{כו} – הוא והממון ממש אחד, ואדרבא, זהו המקיף שלו, יותר מהפנימי שלו. "בכל לבבך" היינו הכחות הפנימיים, ה-צ של הצלם; "בכל נפשך" היינו המקיף הקרוב, ה-ל של הצלם; אבל "בכל מאדך" הוא כבר המקיף הרחוק, ה-ם שתומה של הצלם^{כז}. ה-ם הזו מופיעה גם בפסוק המשיחי "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ"^{כח} – ה"שלום אין קץ" הוא האחדות הזו בבריאה, כפי שעוד נרחיב. זהו עיקר ההתבוננות.

אתה שמך עמך – ה', התורה וישראל

אם נחזור ל"אתה אחד ושםך אחד ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ", המקור הפשוט לשלשה "אחד" (עוד לפני הפירוש של אדמו"ר האמצעי),

כב דברים י, ה.

כג ויקרא יט, יח.

כד לוח היום יום" כ"ח ניסן (בשם אדמו"ר הזקן).

כה ראה גם בד"ה "אחרי הוי' אלהיכם תלכו" תשי"ד ספ"ג.

כו ברכות סא, ב.

כז ראה ד"ה "פדה בשלום" ט' כסלו תשל"ט (תורת מנחם מאמרים מלוקט ח"ב עמ' מא). שיעור ח"י אלול ע"ט. וראה שערי אהבה ורצון בביאור למאמר "שלש אהבות שהן תשע" ש"בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" מקביל לאהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל – מתאים למבואר בפסקה הבאה.

כח ישעיה ט, ו.

הכל"), הכל בטל, "כולא קמיה כלא חשיב ממש"^{כט}.

עיקר החידוש הוא המדרגה השלישית, שאיני זוכר שכתובה ממש באותו אופן: כשאני אומר "הוי' אחד" אני מתכוון ש"אחד" הוא כח מאחד – זהו עיקר הווארט. כלומר, ה' מאחד את הכל – אין יותר ז רקיעים וארץ וְד רוחות העולם, הכל נעשה מקשה אחת. כמו שכתוב^כ לגבי הקו, שהחיצוניות שלו היא כח התחלקות והפנימיות היא כח

התכללות, גם כאן – יש כח אלקי שמהווה את כל פרטי ההשתלשלות, שבעה רקיעים וארץ וארבע רוחות העולם, אבל יש כח אלקי שפועל אחדות והתכללות. הכוונה לא רק להתכללות בה כל אחד נמצא בשני, אלא שהמציאות, העולם, ממש הופך להיות אחד מכח "הוי' אחד". סגולת האיחוד הזה היא גם האיחוד בנשמות^{כא} – שכל עם ישראל נעשה אחד, "גוי אחד" ממש. זו האהבה העליונה במצות אהבת ישראל בדרך מצותיך^{כב} – שה'אני שלי מקיף וכולל את כולם ממש. התכללות במובן הרגיל היא כמו הדרגה הראשונה, הפחותה, של אהבת ישראל שמבוארת שם, כמו הדם שמחבר את האיברים ביחד – שכל אבר מרגיש את השני ותלוי בשני.

כח מאחד הוא כמו דבק – "ודבק באשתו והיו לבשר אחד"^{כג}. דבקות היא אהבה. ה"אחד" השלישי הוא הרמז הידוע ש"אחד בגימטריא

בספר לב לדעת מאמר "וצדיק יסוד עולם" ביאור א (עמ' קסז ואילך).

יז ע"פ זר ח"א יא, ב.

יח ראה שער היחוד (מאדמו"ר האמצעי) פרק טו; ד"ה "בריש הורמנותא דמלכא" (מהרה"צ ר' הלל מפאריטש) אות ג.

יט וראה עוד לקמן הערה קו.

כ פ"ב שם. ראה גם כלל גדול בתורה פ"ב (עמ' נט) ובביאור ט.

כא בראשית ב, כד.

ההסבר הזה מתלבש בדיוק^{כט}:

"אתה אחד" היינו "אחד האמת", ה' יתברך בכבודו ובעצמו – כפשוטו.

"שמך אחד" היינו התורה. כתוב^ל שהתורה כולה שמותיו של הקב"ה, וכאשר יבוא משיח הוא יקרא את כל התורה מהתחלה עד הסוף כשם אחד^{לא}. התורה היא השם, ב"ה הידיעה, של הקב"ה.

אם כן, יש לנו עוד חידוש גדול, שהתורה היא בעצם הכח בו ה' מתפשט ב"ז רקיעים וארץ ו"ד רוחות העולם ומהווה אותם, כמאמר חז"ל "אסתכל באורייתא וברא עלמא"^{לב}. כל ההתהוות היא על ידי אותיות התורה, האותיות בהן ה' מהווה את העולם, בסוד "עשרה עשרה הכף"^{לג}, חיבור אותיות עשרת הדברות ועשרה מאמרות^{לד}. זו התבוננות מהי התורה, השם של ה'. ממילא גם מפרש את הפסוק "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^{לה}, עליו שואלים^{לו} מה בין "הוי' אחד" ל"שמו אחד" – "הוי' אחד"

הצינור לפעול את האחדות במציאות הוא התפקיד של עם ישראל. זו סגולת עם ישראל, "והייתם לי סגלה מכל העמים" – הסגולה ש"הוי' אחד" מופיע ומתגלה בנשמות ישראל ככח מאחד

היינו המדרגה של "אחד האמת", ה' שלמעלה מהמציאות, ו"שמו אחד" היינו התורה שמהווה את כל המציאות ומחדירה בה את אחדות ה'.

אחרון חביב, שהוא העיקר: "ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ"^{לז} – הצינור לפעול את האחדות במציאות הוא התפקיד של עם ישראל. זו סגולת עם ישראל, "והייתם לי סגלה מכל העמים"^{לח} – הסגולה ש"הוי' אחד" מופיע ומתגלה בנשמות ישראל ככח מאחד.

הדחף לאחד את כל המציאות הוא כח עצמי שטמון בעם ישראל. בספר "איחוד התורה והמדע" – דוגמה חשובה לאיחוד שמדברים עליו הרבה – מוסבר^{לט} ששרש האיחוד הוא בתורה הקדומה, שמעל התורה והמדע ולכן מסוגלת לחבר אותם. אבל לפי מה שמוסבר כאן, הכח המחבר אינו התורה הקדומה אלא "מחשבתן של ישראל", ש"קדמה לכל דבר"^מ, גם לתורה הקדומה. זהו ממש פשט, כי מי שמסוגלים לחבר את התורה והמדע הם יהודים. הדחף לאיחוד נמצא גם ביהודים יותר רחוקים מתורה, כמו אינשטיין, שכל חייו שאף לאיחוד המדע גופא. למה? זהו ודאי סממן חיצוני ביחס ליחוד המיוחל, התכל"ס. כפי שיוסבר, נשמה עיקרית שמלמדת על הסוד של האיחוד היא דוד המלך. בזכות כח המאחד של דוד הוא זכה להוליד את שלמה המלך – שהיה גדול המדענים. השאיפה של שלמה היא איחוד התורה ("חכמת אלהים"^{מא}) והמדע ("חכמת שלמה"^{מב})^{מג}, אך הוא לא זכה לאחד אותם לגמרי – כדי לאחד את התורה והמדע צריך

לז שמואל"ב ז, כג.

לח שמות י"ט, ה.

לט איחוד התורה והמדע שער שני פרק 3 עמ' 101-106.

מ בראשית רבה א, ד; תנא דבי אליהו רבה פי"ד ופ"א.

מא מלכים"א ג, כח.

מב שם ה, י; ה, יד; ד, דהי"א ט, ג.

מג ראה איחוד התורה והמדע הרחבה 1 עמ' 320 ואילך. ההתייחסות לשני סוגי החכמה היא בספרי הקבלה. ראה ספר הפליאה ד"ה "יהי אור" ובכ"מ שם; עבודת הקדש ח"ב פמ"ג; מגלה עמוקות רנ"ב אופנים אופן קמד; של"ה פרשת שלח.

כט וראה גם תו"א כז, ד.

ל ע"פ זהר ח"א פז, א; צב, ב; ח"ג יג, ב. מובא בהקדמת הרמב"ן לפירושו על התורה. וראה גם יונת אלם פכ"ט. ובכ"מ.

לא ראה זהר ח"ג רסה, ב.

לב זהר ח"א קלד, א; ח"ב קסא, א.

לג במדבר ז, פו.

לד זהר ח"ג יא, בי"ב, א.

לה זכריה יד, ט.

לו ראה פסחים ג, א (שמפרשים כל בטוי בפני עצמו). ובזהר מפורש בכ"מ ש"הוי' אחד" הוא יחודא עילאה ו"שמו אחד" הוא יחודא תתאה. ראה זהר ח"א יח, א; ח"ב קלד, אקלה, א; קסא, ב; ח"ג רסד, א (שהוא יחוד הוי' אלהים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה).

השאיפה של

שלמה היא

איחוד התורה

("חכמת אלהים")

והמדע ("חכמת

שלמה"), אך הוא

לא זכה לאחד

אותם לגמרי -

כדי לאחד את

התורה והמדע

צריך לשמור תורה

מאה אחוז ואצל

שלמה היה פגם

מסוים בנטיה

אחרי החכמות

התרבויות הנשים

הזרות

ושמים"^ג). שני הפירושים כאן הם על דרך "עת מלחמה ועת שלום"^{נא} - הפירוש הראשון הוא ש"הוי' שמו" הוא מלחמה והפירוש השני ש"הוי' שמו" הוא שלום (שגם הוא אחד משמותיו של הקב"ה^ב, ובתוך שלום גם טמונה המלה "שמו"), אך גם פירוש השלום הוא על רקע של מלחמה.

מקור חשוב לפירוש השני של "אחד", התלבשות של ה' במציאות, הוא מאמר חז"ל "מה הקדוש ברוך הוא מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף"^ב. איך הנשמה מחיה את הגוף? במלחמה מסוימת, המתבטאת בדופק החיים - "לב בנפש כמלך במלחמה"^ג, דופק הלב. הגוף יכול לקבל בתוכו את

הנשמה רק על ידי דופק. כידוע, במושג חיים יש "חי בעצם" ו"חיים להחיות"^ג. אצל ה' הוא וחיי אחד^ג, מה שאצלנו כלל לא נקרא חיים - כי אצלנו חיים הם דופק, "רצוא ושוב"^ג. בתוך ה', "אחד האמת", אין ודאי שתי תנועות הפכיות - שם הכל אחד מוחלט. אבל "חיים להחיות" הם כבר מלחמת חיים. אם כן, ב"שמו אחד" יש לא רק שם הוי' (רחמים-שלום) אלא גם שם אלקים (דין-מלחמה), כמו שאומרים בקריאת שמע - "הוי' אלהינו". אחת הכוונות

ג בראשית ב, ד. וראה בראשית רבה יב, טו ורש"י לבראשית א, א.

נא קהלת ג, ח.

נב שבת י, ב.

נג ברכות י, א.

נד ספר יצירה פ"ו מ"ג.

נה ראה המשך תרס"ג בתחלתו; תרפ"ה ותש"ח ספ"ב ואילך; ד"ה "אשרינו" ה'ש"ת; המשך תער"ב ח"א פנ"ה. ובכ"מ.

נו ע"פ רמב"ם, הלכות יסודי התורה פ"ב ה"י.

נד יחזקאל א, יד.

לשמור תורה מאה אחוז ואצל שלמה היה פגם מסוים בנטיה אחרי החכמות-התרבויות-הנשים הזרות^{מד}.

אם כן, שלשת פירושי "אחד" כאן הם בעצם כנגד "קוב"ה, אורייתא וישראל" ש"כולא חד"^{מה}.

מלחמה ושלום

בשירת הים קוראים השבת "הוי' איש מלחמה הוי' שמו"^מ. רש"י כותב שני פירושים. הראשון: "מלחמותיו לא בכלי זיין אלא בשמו הוא נלחם, כמו שאמר דוד 'ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות'^{מז}" (קשור לכח הנצחון של שם צבאות, עליו למדנו בפרק של השנה בהמשך "באתי לגני"^{מח}). הפירוש השני

הוא הפוך, פירוש של חסד - "ה' שמו' אף בשעה שהוא נלחם ונוקם מאויביו אוחז הוא במדתו לרחם על ברואיו ולזון את כל באי עולם ולא כמדת מלכי אדמה כשהוא עוסק במלחמה פונה עצמו מכל עסקים ואין בו כח לעשות זו וזו". בשר ודם לא מסוגל לעשות בעת ובעונה אחת שתי פעולות, בפרט הפכיות, ואילו הקב"ה נשאר רחמן ומיטיב גם כשהוא נלחם את מלחמותיו (כך גם ניתן לפרש את השם "הוי' צבאות" - הוי', שם הרחמים, יחד עם צבאות, שם המלחמה^{מט}), כאשר שם הוי' קודם לשם צבאות, קדימת מדת הרחמים למדת הדין, כמו במעשה בראשי, "ביום עשות הוי' אלהים ארץ

מד מלכים יא, ד: "נשיו הטו את לבבו".

מה ע"פ זר ח"ג עג, א.

מו שמות טו, ג.

מז שמואל א יז, מה.

מח פרק יא. שיעור עליו התפרסם בגליון בא.

מט אך בעצם, גם בשם צבאות גופא נכללים השלום והרחמים - צבאות בגימטריא מלחמה שלום, כידוע.

שהפירוש השני של אחד הוא התורה ובתורה יש מלחמה (או שלום על רקע מלחמה, וכדורת חז"ל ל"ואת והב בסופה"^ט).

מכאן משמע שהכח השלישי, הכח המאחד השייך לישראל, לא פועל בדרך מלחמה. הכל שלום, כמו שלמדנו על הבעל שם טוב^ט – "שלום שלום לרחוק ולקרוב"^ט. במלוא מלכה השבוע קראנו בבית סיפור יפה על הבעל שם טוב: רבי נחום מטשורנוביל היה אצל הבעל שם טוב באחת הפרשות שקוראים ברכות וקללות. הבעל שם טוב, שהיה גם הבעל-קורא (חידוש), העלה אותו לעליה של התוכחה וחלשה דעתו. אמנם, הוא היה ידוע כבעל מכאובים גדול, וכל 'ברכה' שהבעש"ט קרא הוא הרגיש אבר אחר מתרפא, כך שעד סוף התוכחות הוא היה בריא לחלוטין. זהו סיפור שמזכיר את דברי אדמו"ר האמצעי שכאשר אבא, אדמו"ר הזקן, קורא בתורה את פרשת התוכחה – שומעים רק ברכות^ט. זו מסורת החסידות – הכל שלום, הכל ברכות (כאשר השלום הוא ה"כלי מחזיק ברכה לישראל"^ט), כמו שכתוב "הוי' יברך את עמו בשלום"^ט). זה החידוש של החסידות, חידוש השייך לעם ישראל כולו – לכן נקרא הבעש"ט ישראל, על שם עם ישראל כולו.

אֶחָד

שלושת הפירושים של "אחד" מקבילים גם לשלוש האותיות אֶחָד:
האות א רומזת ל"אלופו של עולם", "אחד האמת" כפי שהוא בפני עצמו – עוד לפני התהוות העולם.

של "אחד", המתחלק בכוונות האריז"ל אֶחָד^ט, היא שֶׁאֶחָד היינו "אלהים חיים" והי', אות המלכות^ט, רומזת ל"מלך עולם" – "אלהים חיים ומלך עולם". מעבר לכך, גם התלבשות ה' בכל דבר – זרקיעים וארץ וד רוחות העולם – היא בעצם "מלחמות הוי"^ט, שנלחם ומנצח, מצליח להתלבש ולהחיות ולהחדיר. כל חדירה היא כח, כמו כח גברא, וכדי לחדור למציאות ולהחדיר לתוכה אלקות צריך להיות בעל כח. זהו "הוי' שמו", השם הוא כלי המלחמה שלו.

כאן הסברנו ש"שמו אחד" היינו התורה. גם בתורה, עליה נאמר "לכו לחמו בלחמיו"^ט, יש כח מלחמה – "מלחמתה של תורה"^ט. זהו בעיקר ממד הנגלה של התורה, ה"דינים" (כשם הפרשה הבאה מיד אחרי מתן תורה, פרשת משפטים) – לכן כתוב "עד האלהים יבא דבר שניהם"^ט. אלהים בפסוק זה הוא הדיין.

גם מי שמחוקק את הדין וגם מי שאוכף את הדין, "שפטים ושטרים"^ט, משתמשים בדין – לכן בנגלה שבתורה יש דין. הפירוש השני של "הוי' שמו" הוא בעיקר פנימיות התורה, בה הכל שלום ("דלית תמן לא קשיא מסטרא דרע ולא מחלוקת מרוח הטומאה"^ט). זהו ווארט חשוב

זו מסורת

החסידות – הכל שלום, הכל ברכות. החידוש של החסידות, שייך לעם ישראל כולו – לכן נקרא הבעש"ט ישראל, על שם עם ישראל כולו

נח שעה"כ דרושי ק"ש דרושו. ובכ"מ.

נט על שייכות האות ד למלכות, ראה שיעורים בסוד ה' ח"ד פט"ז עמ' קכ ואילך. כידוע, "אלהים חיים" עולה "הוי' אלהינו הוי'" (שאז המלה "אחד" כולה היא כנגד המלכות, ד).

ס שמואל'א יח, יז; כה, כח.

סא משל ט, ה.

סב סנהדרין מב, א.

סג שמות כב, ח.

סד דברים טז, יח.

סה זחר ח"ג קכד, ב.

סו במדבר כא, יד. קידושין ל, ב: "אפילו האב ובנו הרב ותלמידו שנוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זדים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר 'את והב בסופה' אל תקרי 'בסופה' אלא בסופה".

סז התנועות י"ט כסלו ח"ג – פורסמה בגליון בשלח.

סח ישעיה נז, יט.

סט לוח "היום יום" י"ז אלול.

ע עוקצים פ"ג מי"ב.

עא תהלים כט, יא.

הכח המאחד

הוא הכח המיוחד
לעם ישראל, ברי-
הדעת, המקיימים
"דע את אלהי
אביך ועבדהו"
ומתוך כך זוכים
"לדעת בארץ
דרךך" ולהיות "גוי
אחד בארץ"

בפועל הוא "תורת אמך"^{פא}, התורה שבעל פה^{פב} בה "תורה לשון הוראה"^{פג} לדעת את המעשה אשר יעשו, ו"מינה דינין מתעדין"^{פד} ב'דינים' המנהלים את המציאות, גוררים בעטיים שכר וענש וממחישים שכל העולם מתהווה ומתחיה מן התורה). הד היא סוד הדעת^{פה}, שפנימיותה כח היחוד^{פז} (הכח הפנימי היחיד – מבין יג הכחות הפנימיים של הספרות – שמופיעה בו האות

ד) – הכח המאחד המבואר כאן – שהוא הכח המיוחד לעם ישראל, ברי-הדעת (בניגוד ל"אל אחר איסתריס ולא עביד פירין"^{פח} משום שאין בו דעת), המקיימים "דע את אלהי אביך ועבדהו"^{פט} ומתוך כך זוכים "לדעת בארץ דרךך"^{פצ} ולהיות "גוי אחד בארץ" (ושרש הדעת בפנימיות הכתר^צ, שמעל החכמה – "מחשבתן של ישראל קדמה

פא משלי א, ח.

פב ע"פ מדרש משלי א, ח. וראה זהר ח"ב רעו, ב (עה"פ "כבד את אביך וגו").

פג זהר ח"ג גג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש "רה" (מובא פעמים רבות בשיחות הרבי מליובאוויטש).

פד ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח ש"ג פ"ח; שם ש"ד (או"א) פ"ב.

פה לקמן יתבאר שה"ד רבתי דקריאת שמע כוללת ד אותיות ד – הדעת מתחלקת ל"דעת עליון" ו"דעת תחתון" (מעלה:מטה) וכל מדרגה מתחלקת לתרין עטרין, "עטרא דחסדים" ו"עטרא דגבורות" (ימין:שמאל), סה"כ ד דעות.

פו ראה סוד ה' ליראיו שער א פ"ג (ובשיעורים בסוד ה' ח"ג); ספר הנפש פ"ז. המלה יחוד מיוחדת בכך שארבע אותיותיה, בסדר הפוך, בנות סדרה לינארית מסודרת: ד, ו, ח, י - 4 6 8 10. ארבעת אלו, שהם מספרים זוגיים לפי הסדר, יוצרים גם הם סדרת מספרי היהלום (משולש כפול): 2 (יהלום 1) ועוד 4 (6, יהלום 2) ועוד 6 (12, יהלום 3) וכו'. יחוד ברבוע פרטי (1 ברבוע = 100 וכן ח ברבוע וזו ברבוע = 100 ועוד 16) = ריו, גבורה, העולה ג פעמים חסד. חסד וגבורה הם שני מרכיבי הדעת, ב עטרין שבדעת.

פז ע"פ זהר ח"ב קג, א. ועיין ע"ח שמ"ח (הקליפות) פ"ב. פח דברי הימים א כח, ט.

פט תהלים סז, ג.

צ ולכן "כאשר אתה מונה את הדעת אין אתה מונה את הכתר". ראה ע"ח שכ"ג (מוחין דצלם) פ"ה (מ"ק); שיעורים בסוד ה' ח"ב עמ' קטו; ח"ג עמ' קנט.

ה"ח היא בעצם סדר ההשתלשלות – ז רקיעים וארץ, בהם עיקר מציאות ה' בכל מקום. באות חית (לשון חיות^{עב}) עיקר הכח של התורה – "תורת חיים"^{עג} – לתכנן את כל העולמות מלמעלה למטה, לצייר אותם ולבצע-להוות-להחיות-לקיים אותם.

אבל ה"ד, שהיא ד רוחות העולם, היא בעיקר הכח של "ומי כעמך כישראל גוי אחד

בארץ". הרבי הקודם, הרבי הרי"צ, מסביר^{עד} שה"א היא שרש הנשמה, ה"ח היא ירידת הנשמה לגוף (דרך ז רקיעים ועד לארץ) – ירידה שאינה פעולת הנשמה, אלא פעולת ה' – אבל ה"ד היא כבר השליחות, מה שהנשמה עצמה פועלת ב"ד רוחות העולם, ו"פרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה"^{עה}. פורצים עד שמתאחדים לגמרי, שהכל נדבק ביחד. כמובן, זהו עיקר התכלית לשמה ברא ה' את העולם – "דירה בתחתונים"^{עו}, שלמטה יהיה הכל אחד.

שלש האותיות מכוונות גם כנגד חכמה-בינה-דעת (בהן עושים את עבודת ההתבוננות של "שמע ישראל", אריכות ההתבוננות ב"אחד"): אלף היא סוד "אאלפך חכמה"^{עז} (בה מתגלה "אחד האמת", כמבואר בתניא שם). ה"ח היא סוד "רקיעא תמינאה"^{עח}, רקיע הבינה, שהוא כאן סוד התורה – "התורה נתנה לחמשים יום"^{עט}, כנגד חמשים שערי בינה (ואף ש"אורייתא מחכמה נפקת"^פ, הרי שעיקרה

עב ראה באריכות בספר אותיות לשון הקדש.

עג ברכת "שים שלום" שבשמו"ע.

עד ד"ה "כל המארץ באחד" ה'ש"ת.

עה בראשית יג, יד.

עו תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

עד איוב לג, לג.

עח זהר ח"א קסב, ב.

עט מדרש לקח טוב (פסיקתא זוטרתא) יתרו פי"ט.

פ זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

לכל דבר").

אנפין", הרצון שבכתה, ובפרט ב"חד אריך"^{צד} שבו, סוד "לית שמאלא בהאי עתיקא כולא מינא"^{צה}, הכל טוב, הכל אחד.

אחד יחיד ומיוחד – שלשת האבות

נוסיף עוד משהו שקשה. יש כאן הרבה דברים פשוטים, וגם חידושים גדולים של הבנת דברים לא כמו שכתוב במ"א. יש עוד שלישייה של "אחד" שלא הזכרנו – "אחד יחיד ומיוחד"^{צו} (שעולה "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" ב'חזרת הגלגל', "איכה ירדף אחד אלף"^{צז}). כתוב^{צח} ששלשת המושגים האלה הם כנגד האבות – אברהם, יצחק ויעקב. איך נפרש זאת בהקשר להתבוננות שלנו?

"אחד" הוא "אחד האמת". בדרך כלל אומרים ש"אחד האמת" הוא בחינת יחיד, שאפס זולתו (בניגוד ל"אחד" שמשמעו התאחדות של דברים שונים^{צט}), אבל לאור הדרוש שלנו נפרש "יחיד" בצורה מחודשת, שלכאורה היא עוד יותר פשט מהפירוש הרגיל בחסידות – שלילת שיתוף. יש רק אותו – הוא ה"יחיד", בלי שום שותפות. "מיוחד" הוא ממש כמו מאוחד – המיוחד של ה', מה ש"אין כיוצא בו", שהוא מאחד-כל.

ממילא אברהם, היהודי הראשון שחוזר על אדם הראשון ומתקן אותו, הוא "אחד" – "אחד היה אברהם"^ק, "כי אחד קראתיו"^{קא} (שני עדים שאברהם הוא "אחד"). הוא שובר את הפסלים

בכל אופן, כאן יש סימן מובהק שעיקר החידוש, עיקר הענין, הוא התכל'ס – היחודים של "ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה": דווקא ה"ד של "אחד" היא אות רבתי סימן שזו האות הכי מיוחדת במלה. הייתי חושב שה"א הכי חשובה, "אלופו של עולם", אבל רואים שיש חשיבות עוד יותר מיוחד ב"ד – היא אות רבתי, אות שבאה מעצמותו יתברך, מגלה את עצמותו יתברך.

כפי שאנחנו אוהבים להזכיר, רבי הלל מסביר^{צא} ששלשת סוגי האותיות שבתורה (אות רבתי, האותיות הרגילות ואות זעירא) הם כנגד שלשה דילוגים – אות רבתי היא כנגד הדילוג הראשון, מעצמות לאור אין סוף (מעצם להתפשטות); האותיות הרגילות (אותיות בינוניות, סוד הבינוני של תניא וסוד זמן "בינוני" שהוא זמן הוה – "דבר הכתוב בהוה"^{צב}) הן כנגד הדילוג מאור אין סוף לקו (מבלי-גבול לגבול); אות זעירא כנגד הדילוג מהקו לעולמות (מאחדות לריבוי).

אבל אפשר לומר הרבה יותר פשוט, שאות רבתי היא פשוט גילוי העצמות, גילוי עצמי – יש גילוי עצמי ב"ד רבתי של "אחד" יותר מב"א. החשיבות של ה"ד מתבטאת גם בהלכה שדווקא בה יש להאריך – "כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו, אמר רב אחא בר יעקב ובדל"ת"^{צג}, זו האריכות בעבודת השליחות המיוחדת שלנו (שרש האריכות הוא ב"אריך

המאריך ב"ד" של
"אחד" מאריכים
לו ימיו ושנותיו, זו
האריכות בעבודת
השליחות
המיוחדת שלנו

צד הקדמת תקו"ד יז, א ("פתח אליהו").

צה זהר ח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א; ע"ח ש"ט פ"ד; ש"ב פ"ב. וראה מבו"ש ש"ה ח"א פ"י"ב (ובכ"ד) שכאן "עתיקא" היינו "אריך אנפין".

צו שושן סודות אות ריח בתפלת רבי נחוניא בן הקנה (ומבואר שם אות ריט). נזכר גם בספרי רבי חמאי גאון (ספר העינין וספר היחוד).

צז דברים לב, ל.

צח ראה תקט"ו תפלות (לרמח"ל) קלט ויתנן. הקדמת סוד ה' ליראוי הערה סט.

צט ראה תו"א לג, ג ולקו"ת מט פו, א (ובכ"ד).

ק יחזקאל לג, כד.

קא ישעיה נא, ב.

צא לקוטי הגהות לספר התניא (קה"ת) עמ' פט. וראה באורך סוד הוי' ליראוי שער "שלשה דילוגים" ועוד.

צב ב"ק פ"ה מ"ז; מכילתא פרשת בא פ"ג, ובכ"מ.

צג ברכות יג, ב.

ב. "אחד" בעשרת הדברות וכוחו של דוד

עשרת הדברות וקריאת שמע – יראה ואהבה

בשבת נקרא את עשרת הדברות בפרשת יתרו – ננסה להתבונן קצת איך כל הדרוש של "אחד" קשור אליהן. גם לפני קריאת שמע, בפרשת ואתחנן, מופיעות עשרת הדברות. בעצם, קריאת שמע יוצאת מעשרת

הדברות של פרשת ואתחנן (וידועים דברי הירושלמי¹⁷, שיש גם סידורים שמפרטים אותם ככוונה בקריאת שמע, שבשלש פרשיות קריאת שמע יש קבלה של עשרת הדברות).

במאמר מוסגר נזכיר שהיחס בין עשרת הדברות לקריאת שמע הוא יחס של יראה ואהבה. בתיאור עשרת הדברות העיקר הוא "בעבור תהיה יראתו על פניכם"¹⁸, יראה עילאה של בשת פנים, וכל האוירה היא "מה להלן באימה ביראה ברתת ובזיע"¹⁹, ואילו הפועל היוצא של "הוי" אחד" הוא "ואהבת את הוי"

(כמבואר בסוד "יסף הוי" ל' בן אחר") ולקיים "משם רעה אבן ישראל" (בראשית מט, כד וראה רש"י עה"פ: "משם רעה אבן ישראל" עולה 1249, שרש יוסף – 12.49 ברבוע = 156.0001!). בעוד יעקב ויוסף מאחדים את הנשמות, דוד המלך מאחד את כל הנבראים. הדבר רמוז בכך שהוא מקדיש את הכל לבנין בית המקדש – הקדש הכל על ידי ישראל דווקא (מלמטה למעלה, כפי שיתבאר). דוד הקדיש למקדש אפילו את הברזל (דהי"א כב, יד), מתכת המלכות (חסד לאברהם מעין ה נהר כט ובכ"ד), שימש לבית המקדש השלישי (שיחת י' טבת נ"ב), בו יתיקיים "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים" (ישעיה נז, ז). ורמז: "בית תפלה לכל העמים" עולה ירושלם ירושלם, איחוד ירושלים של מעלה וירושלים של מטה, עד שתתפשט ירושלים (שלמות היראה) לכל הארצות ותכלול הכל כאחד ממש (בסוד שם צבאות – של שלום – שכנגד הספירות נצח והוד, "הנצח" זה ירושלים 'וההוד' זה בית המקדש). כמובן, פעולות יעקב ויוסף ודוד לעתיד הן פעולות משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

קז ברכות פ"א ה"ה.

קח שמות כ"ז.

קט ברכות כ"א.

יצחק אהב את

עשו, שורש

השיתוף (שדת

השקר העיקרית

שמבוססת עליו

היא הנצרות,

המזוהה עם עשו)

– כנראה רצה

לתקן זאת, אבל

לא עלה בידו

של אבא שלו – כל הענין שלו הוא שלילת עבודה זרה כפשוטה, הפירוש הראשון והפשוט של "אחד" במאמר של הרבי.

התיקון של יצחק אבינו, החידוש שלו – "פחד יצחק"²⁰ – הוא פחד משיתוף (דבר שהתבטא בכך שלא יצא מהארץ, לטומאת ארץ העמים בה השפע עובר דרך שבעים השדים ויש בכך מעין 'שיתוף' בדקות²¹, וגם בכך שבשונה מאביו ובנו הוא

נשא רק אשה אחת, ללא 'שיתוף' בדקות בתוך חיי הנישואין, ודוק). אף על פי כן, יצחק אהב את עשו, שורש השיתוף (שדת השקר העיקרית שמבוססת עליו היא הנצרות, המזוהה עם עשו) – כנראה רצה לתקן זאת, אבל לא עלה בידו. ענינו של יעקב הוא, בפשטות, "ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה" ל"ד רוחות (הרומזות גם ל"ד נשיות²²), הוא כח המאחד כנ"ל (החל מאיחוד הנשמות, שרמוז באמירת השבטים ליעקב "שמע ישראל [סבא] הוי' אלהינו הוי' אחד", אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד"²³ – איחוד יעקב, ה"א, עם יב השבטים, ח בני הגבירות ו"ד בני השפחות, או ח בני לאה וזלפה שפחתה ו"ד בני רחל ובלהה שפחתה)²⁴.

קב בראשית לא, מב.

קג כמאמר חז"ל ("ע"ז ח, א) ש"ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודה זרה בטהרה הן".

קד עקדת יצחק ויצא פכ"ה.

קה פסחים נו, א.

קו לקמן יתבאר כי הכח המאחד שייך במיוחד לדוד המלך. יעקב בגימטריא יג פעמים דוד (ועם דוד עצמו כבר מגיעים ל"דוד ברבוע) – הוא השרש של דוד בין האבות. אכן, בפרט, כחו של יעקב ש"מטתו שלמה" הוא איחוד הנשמות – כמבואר בסוגריים בפנים – האיחוד של כל שבטי י"ה וכל ה"שבעים נפש" (לשון יחיד, וראה רש"י לבראשית מו, כו) "וצאי ירך יעקב" (שמות א, ה). בנו ממשיכו יוסף, שהוא התפשטותו חוצה (כנודע בסוד "היה בית יעקב אש ובית יוסף להבה"), מסוגל לאחד גם את הרחוקים, לקחת את ה"בן אחר" ולהפוך אותו ל"בן אחד"

א נ כ י י ה ו ה
א ל ה י ך א ש ר
ה ו צ א ת י ך מ
א ר ן מ צ ר י ם
מ ב י ת ע ב ד י
ם ל א י ה י ה ל
ך א ל ה י ם א ח
ר י ם ע ל פ נ י

גם בשני הפסוקים הראשונים בפתיחת קריאת שמע יש 64 אותיות, ואם כותבים אותן באותה צורה, ה'לב' שלה, ארבע האותיות שבאמצע הן אותיות **אהבה**:

ש מ ע י ש ר א ל
י ה ו ה א ל ה י
נ ו י ה ו ה א ח
ד ו א ה ב ת א ת
י ה ו ה א ל ה י
ך ב כ ל ל ב ב ך
ו ב כ ל נ פ ש ך
ו ב כ ל מ א ד ך

חז"ל אומרים^{ק"ד} שמקומו של אדם הוא רבוע של ד על ד אמות – ב ד אמות מתגלה היחידה^{קטו} (ולכן ד אמותיו של אדם קוננות ל^{קט"ז}), סוד ה ד של אחד שאנחנו מדברים עליה כאן (שהוא סוד ה ם של הצלם, רבוע של ד על ד הפוכה, צורת הקשר של תפילין שה' הראה למשה רבינו). איך אפשר לצייר זאת? אם אדם מרים את ידיו, כל אחד ב-45 מעלות (לא כלפי מעלה ולא לצדדים, אלא באמצע, בגובה ומרחק מקסימליים בין הידים), ופושט כך גם את רגליו, כפות הידים והרגלים הן פנות של רבוע שהאדם בתוכו. בדרך כלל הלב אינו במרכז האדם (אלא בשליש העליון), אבל בציור הזה הלב הוא מרכז

קיד – לענין ד' אמות חוץ לתחום – ראה עירובין מח, א; נא, א. ירושלמי שם פ"ד ה"א. מכילתא בשלח טז, כט ופירש"י שם. וראה תרגום יונתן בן עוזיאל פסיקתא זוטרתא ורא"ם שם שגם טלטול ד' אמות ברה"ר נלמד משם. קטו – תו"ח שמות ח"א קעט, ד. ושי"ב. ראה לקו"ש חט"ו פרשת יוצא שיחה א ס"ה ובנסמן שם. קטז ב"מ י. א. ראה קונטרס עניניה של תורת החסידות ס"כ.

אלהיך" (לכן בסוד ההיכלות בתפלה, הברכות שלפני קריאת שמע וקריאת שמע עצמה הן ב"היכל אהבה"^{ק"י}). דברנו הרבה^{קיא} על ההבדל בין ארבעת החומשים שמשה אמר "מפי הגבורה" למשנה תורה ש"משה מפי עצמו אמרו"^{קיב}.

אולי לא הדגשנו מספיק, אבל זהו גם הבדל עיקרי – החומשים "מפי הגבורה" מעוררים יראה (גבורה בגימטריא **יראה**), גילוי מלמעלה למטה שמטיל מורא, ואילו מה שמשה אומר "מפי עצמו" מעורר אהבה, התעוררות מלמטה למעלה. כנראה שזהו גם ההבדל הפנימי בין שתי ההופעות של עשרת הדברות, בפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן. זו תופעה חשובה.

היחס בין היראה של עשרת הדברות והאהבה של קריאת שמע מתבטא בתופעה יפהפיה ויסודית אצלנו^{קיג} ('מועמדת' חשובה לעשר התופעות הכי יפות בתורה, עשרת המבנים והחשבונות שנקבל אתם את פני משיח צדקנו...): מספר האותיות ביחידה העיקרית שפותחת את עשרת הדברות (גם ביתרו וגם בואתחנן), "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", הוא 64 – 8 ברבוע. אם כותבים את האותיות בצורת רבוע ארבע הפנות (כמו ארבע קרנות המזבוח) הן אותיות **יראה**:

החומשים "מפי הגבורה" מעוררים יראה (גבורה בגימטריא יראה), גילוי מלמעלה למטה שמטיל מורא, ואילו מה שמשה אומר "מפי עצמו" מעורר אהבה, התעוררות מלמטה למעלה

קי – שער הכוונות דרושי תפלת השחר א. קיא ראה שיעור ד' מנחם"אב ע"ט (שחלקו נדפס, יחד עם השלמות רבות, בגליון דברים תש"פ). קיב מגילה לא, ב; זר ח"ג א, א. קיג ראה גליון תורת חיים גליון 5 (סיון נ"ט).

המשמעות הפנימית של איסור "לא תשא" היא שלילת שיתוף - שבועת שוא ושבועת שקר אינן כפירה בה, עבודה זרה, אלא שיתוף שמו של ה' והחלתו על ענינים סתמיים או טפלים

בה, עבודה זרה, אלא שיתוף שמו של ה' והחלתו על ענינים סתמיים או טפלים (כאשר עצם הדחף להשבע לשקר הוא מתוך מחשבת האדם שפרנסתו, כבודו וכיו"ב תלויים במשהו זולת ה'). כפי שהורחב, שם ה' הוא התורה – התורה מתייחסת למציאות באופן דווקני (היפוך הסתם-החנם שהוא תרגום ה"לשוא" הראשון, "למגנא") והיא "תורת אמת"^{קט} (היפוך השק, שהוא תרגום ה"לשוא" השני, "לשקרא"). מתחדש כאן

שעיקר התורה, גילוי רצון ה' בכל פרט במציאות, הוא שלילת השיתוף – ההבנה שלא יתכן שיהיה משהו במציאות שיסתור את התורה או שיבוא במקום התורה, מציאות שאין בה תורה, שהרי העולם כולו נברא לפי התכנית של התורה^{קכ} (במלים אחרות, וביחס לחכמות או"ה, כל חכמה שאיננה נובעת מחכמת התורה ולא מסייעת לעבודת השי"ת היא באמת "דברים בטלים", כמבואר בתניא פ"ח).

עולה, אם כן, ש"אנכי הוי' אלהיך" שייך לפירוש הראשון, "אין כיוצא בו" (גילוי עצם ה"אנכי", כפשוטו), והחידוש הוא שדווקא הפירוש השלישי והעיקרי עבורנו, "אחד" כ"כח המאחד", תלוי במדרגה העליונה הזו – "נעוץ סופן בתחלתן"^{קכא}, "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר" ושרשם הוא דווקא ב"אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". ורמז: הביטוי "כח מאחד", שצלצל לי בראש כל הזמן (עוד לפני שעשיתי גימטריא), בגימטריא "אנכי"! מדוע? תורף ענינו של המאמר "מים רבים" הוא הסבר הרבי ש"אין כיוצא בו" היינו נשיאת ההפכים האלקית, היחוד של בלי גבול

הרבע. לפי הציודים שראינו, ארבע הפנות הן היראה ("אימה יראה רתת וזיע") שבקצוות והאהבה היא הלב. עד כאן מאמר מוסגר. נחזור לדרוש העיקרי:

אנכי-לא יהיה-לא תשא

המלה "אחד" לא מופיעה במפורש בעשרת הדברות – עוד מעט נחפש אותה ברמז. בכל זאת, אפשר למצוא את שלוש המשמעויות העיקריות הללו של "אחד" בתחלת עשרת הדברות

– בשלשת הראשונים, שכולם מתייחסים ליחוד ה' (שני הדברות הראשונים ש"מפי הגבורה שמענום"^{קכ} וגם הדבור השלישי, "לא תשא את שם הוי' אלהיך לשוא כי לא ינקה הוי' את אשר ישא את שמו לשוא", עוסק בזהירות ביחס לשם ה' עד ש"כל העולם כולו נודעזע בשעה שאמר הקב"ה 'לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא"^{קכח}). כאן ההתבוננות תהיה לאור שלשת פירושי הרבי ב"אחד", שהוזכרו בפתחת השיעור:

באופן הכי ברור, "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" היינו שלילת עבודה זרה, אותה מקבלים עלינו בקריאת שמע באמירת "הוי' אחד" (כאמור בפירוש במאמר, כנ"ל). בשלשת הפירושים שלנו כאן, זו המשמעות של "אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו" – שלילת מציאות אמיתית זולת ה' (כמבואר בתחלת היד החזקה לרמב"ם, מצות האמנת אלקות), "אתה אחד".

הדבור השלישי, "לא תשא את שם הוי' אלהיך לשוא כי לא ינקה הוי' את אשר ישא את שמו לשוא", שייך ל"שמך אחד". המשמעות הפנימית של איסור "לא תשא" היא שלילת שיתוף – שבועת שוא ושבועת שקר אינן כפירה

קט מלאכי ב, ו.

קכ כנ"ל ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא".

קכא ספר יצירה פ"א מ"ז.

קכז מכות כד, א.

קכח שבועות לט, א.

אֹתוֹת וּמוֹתָיו (בכל הדבר הראשון יש מא אֹתוֹת, כח-אחד, הנקודה האמצעית של "אנכי", כח מאחד), אבל רמז ברור של "אחד" יש רק כשמגיעים לסוף עשרת הדברות (ה'מעבר' מהיראה של עשרת הדברות לאהבה של קריאת שמע, כנ"ל) – בדבור "לא תחמד" (ביטוי שכתוב פעמיים – "לא תחמד בית רעך" ו"לא תחמד אשת רעך") יש אחד בדילוג פשוט.

איך אפשר להסביר, לפי מה שאמרנו, את ההופעה של "אחד" דווקא ב"לא תחמד"? אמרנו שהמובן העיקרי עבורנו של "אחד", כח המאחד, מתפשט עד ל"בכל מאדך", בכל ממונך – שהכל נעשה מקשה אחת. כאן, אם ה'אני' שלי מתפשט בכולם איני צריך את ממון החבר שלי – הכל שייך לי בלאו הכי, אנחנו אחד. כמו שהארכנו להסביר פעם קכה, יש משהו ב"לא תחמד" שמביא לשלמות את הענין של "אנכי הוי' אלהיך" – "נעוץ תחלתן בסופן" בעשרת הדברות.

האות ד בעשרת הדברות

כפי שהוסבר, הפירוש העיקרי עבורנו, "אחד" במובן של כח המאחד, שייך ל-ד רבתי של "אחד". האריז"ל אומר קכב שצריך לכתוב אותה גדולה כ-ד דלתיך רגילות קכז (אמרנו שכאן מדובר

קכה הקלטת י"א שבת ושיעור י"ד שבת ע"א. וראה גם לב לדעת "אמונה ובטחון" פ"ג – נתבאר בשיעור אמונה ובטחון 8 (כ"ד שבת ע"ח).

קכו משנת חסידים מסכת תיקון תפילין פ"ו מ"ד. קכז ד פעמים ד עולה 16. ב"אחד" היחס בין ה'ח ל'ד הוא "שלם וחצי" (כמו היחס של "הוי' אחד") אך כאשר מכפילים את ה"חצי" ב'ד (ואצלנו החצי עצמו הוא ד, כך שמעלים אותו ברבוע) היחס של "שלם וחצי" מתהפך – ח (8) הוא חצי ד ברבוע (16). בחישוב כזה, "אחד" עולה 25 – מספר האותיות בפסוק "שמע ישראל", ואפשר לבנות סדרה חיובית של א'ח-ד – 16:8:1 (משא"כ בחישוב הרגיל, 4:8:1, שם אין מספרים חיוביים נוספים בסדרה) – סדרה של מספרים עולים שבסיסה 1 (כלומר, זו סדרה בסיס המשולשים – סדרת המשולשים פחות 20). המספר הבא בסדרה הוא 25 (סכום שלשת המספרים הראשונים, גם תופעה מיוחדת), כך שהיה אפשר לקרוא לסדרה זו "כה וכה", אבל יש משהו עוד יותר בולט בהמשך: המספר החמישי הוא לה, המספר השביעי הוא חן, המספר העשירי

וגבול (וכיו"ב), ושאותו פלא אלקי מתבטא דווקא ב"גוי אחד בארץ" – בכחם של ישראל לגלות אלקות לא רק בתורה ומצוות אלא בכל דבר שהם עושים בעולם. זהו ממש הסוד של "כח המאחד" שבעם ישראל (וסוד הבחירה העצמית שבנשמות ישראל, שלמעלה גם מהתורה, שלכן "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" קכב שבין ה' ונשמות ישראל – האהבה העצומה, "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", הנובעת דווקא מההתבוננות השלישית, כנ"ל).

מכאן יוצאת גם תשובה עמוקה לשאלה הידועה קכג מדוע נאמר "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" ולא 'אשר בראתי שמים וארץ': המדובר כאן הוא דווקא במדרגת האלקות השייכת לעם ישראל (ולא בבריאת כל העולם, שנעשית מכח התורה) – ה' אומר שבהוצאתנו ממצרים הוא

העניק לנו את הכח שלו, כח ה"אנכי" שלו, לאחד את המציאות (ידוע ש"אחד בר"פ בגימטריא אנכי קכד). זהו סוד יציאת מצרים, ומכאן גם מובן שכל זמן שיהודי נמצא במצרים, במיצר ובשעבוד מלכויות ב"בית עבדים", הוא בפירוד – הגלות היא עצמה אי-היכולת של היהודי לאחד את כל העולם כולו.

רמזי "אחד" בעשרת הדברות

המלה "אחד" לא מופיעה בעשרת הדברות – אומר דרשני'. אמנם בביטוי הראשון, מצות האמנת אלקות, "אנכי הוי' אלהיך" יש אחד

קכב שה"ש ח, ז.

קכג רב"ע יתרו כ, א. כוזרי מאמר א סכ"ה. ועוד.

קכד רבינו בחיי שמות כ, ב; של"ה פרשת יתרו אות יז.

כל זמן שיהודי
נמצא במצרים,
במיצר ובשעבוד
מלכויות ב"בית
עבדים", הוא
בפירוד – הגלות
היא עצמה אי-
היכולת של היהודי
לאחד את כל
העולם כולו

(הסמוכים) ועוד **ד** בשני האחרונים. אם מתוך **כתר** האותיות בעשרת הדברות **דוד** הן אותיות **ד** – שאר האותיות הן **רות** קכט, "אמה של מלכות" קל שנקראה כך על שם שעתיד לעמוד ממנה בן שדוה את הקב"ה שירות ותשבחות קלא. זהו רמז מובהק של מלכות, "אשת חיל עטרת בעלה" קלב, בסוד הכתר של עשרת הדברות.

מהרמז הזה עולה ענין תוכני מובהק: **דוד** המלך, הדמות המובהקת של המלכות, כולו דלת, אות המלכות "דלית לה מגרמה כלום" קלג. כבר הזכרנו שהארז"ל מחלק את "אחד" ל-אח (ז"א, המתחלק ל-א, כתר ז"א, רח, כנגד הספירות דו"א מחכמה עד יסוד) ו-ד (נוקבא) – ה"ד היא במובהק המלכות, העולה גם למעלה מהז"א כ"אשת חיל עטרת בעלה", ולפי המוסבר כאן ה"ד היא דוד.

ובאמת, תפקידו המובהק של המלך הוא ללכד את העם קלד – להיות כח מאחד. המגיד ממעזריטש אף מסביר קלה באותיות השם **דוד** כי ה"ד הראשונה היא בטול המשפיע וצמצומו כדי להשפיע וה"ד האחרונה היא בטול המקבל וצמצומו כדי לקבל, וכאשר שניהם מתבטלים – מצטמצמים הם מתחברים על ידי ו החבור שבאמצע – תופעה מובהקת של כח מאחד, שאף מסביר שהאיחוד תלוי בשפלות של שני הצדדים. זו הסבה שעם ישראל כל כך מזדהה עם דוד המלך ואוהב אותו (בבחינה מסוימת, אפילו יותר מאשר משה רבינו, שנשאר מורם

קכט יוסף תהלות על תהלים ד, ד; מ, ח. וראה שיעור ר"ח סיון ע"ט.

קל ב"ב צא, ב.

קלא הות'דוד עולים יחד **כתר** אך בהכאה פרטית – ד פעמים ד, ו פעמים ו, ת פעמים ד – עולה 2436, חן פעמים **מב** – זוג מספרים מובהק, שיחד עולה 100, יפי. יפי עולה י פעמים י, אבל אם מחלקים י לג' וז"ת וכל אחד בהתכללות, ג פעמים ג (9) וז פעמים ז (49), מקבלים חן ונשאר **מב**.

קלב משלי יב, ד.

קלג זהר ח"ג קפ, ב.

קלד רמב"ם, סה"מ מ"ע קעג: "שצונו למנות עלינו מלך מישראל יקבץ כל אומתנו וינהיגנו".

קלה מגיד דבריו ליעקב את קס; אור תורה את קצד.

באחדות שיותר מהתכללות גרידא, אבל זהו אחד מיסודות ענין הרבוע-ההתכללות – ארבע הוא לשון רבוע קכח וכאן יש ד ברבוע). לאור זאת, מתאים להתבונן גם בתופעות תואמות של ד בעשרת הדברות. ובאמת, אם מחפשים את האות **ד** בעשרת הדברות, יש משהו מאד מיוחד:

בשני הדברות הראשונים, ש"מפי הגבורה שמענום" והם מצטרפים לפרשיה אחת, יש ד אותיות ד – "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. לא יהיה לך אלהים אחרים על פני... לא תשחוו להם ולא תעבדם כי אנכי הוי' אלהיך אל קנא פקד עון אבת על בנים... ועשה חסד לאלפים...". אחר כך, ב"לא תשא" אין ד. בדבור הבא יש עוד פעם ד אותיות ד, רק בשבת קדש – "זכור את יום השבת לקדשו. ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך. ויום השביעי לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך... על כן ברך הוי' את יום השבת ויקדשהו". בהמשך, בכל הלוח השמאלי, מ"לא תרצח" עד הסוף, יש עוד ד פעמים ד – "לא תענה ברעך עד שקר. לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו...". "בתלת זימני הוי חזקה" של שלש יחידות עצמיות בעשרת הדברות עם ד אותיות ד.

כח מאחד – כחו של דוד המלך

והנה, בנוסף לשלש היחידות המובהקות הללו, יש עוד שתי אותיות ד בדבר האחרון בלוח הימני – "כבד את אביך ואת אמך למען יארכו ימך על האדמה אשר הוי' אלהיך נתן לך". אם כן, יש סה"כ דוד אותיות ד בעשרת הדברות – ד בשני הראשונים, ו"זכור" ו"כבד"

הוא 100 (יפי, עשר ברבוע), המספר ה' הוא "חן" והמספר ה' הוא 151, "חן חן לה". אם כן, זו סדרת "חן חן לה", שיש בה גם חן אמת וגם יפי ממש. ממוצע 13 המספרים הראשונים הוא שם אדני, שהוא בעצם השם של האות ד, של המלכות (שיש בתוכו גם את האות ד, האות המיוחדת בו).

קכח ובסוד "ומספר את רבע ישראל" (במדבר כג, י), העולה בעצמו מ (י"פ ד) ברבוע, כיודע.

דברי הימים – העיקר אצלו הוא ה־א, המדרגה הראשונה של "אחד", "אחד האמת".

חנוך הוא לשון חינוך^{קמב}. עיקר החינוך הוא "שויתי הוי' לנגדי תמיד", החינוך לראית ההתהוות התמידית – שה"אחד" של ה' בא לידי ביטוי בהיותו אחד בשבעה רקיעים וארץ וארבע רוחות העולם, כנ"ל. חנוך היה צדיק גמור, וכדי שלא יחטא (גם חטא מתחיל ב־ח) ה' סילק אותו לפני הזמין^{קמג}. בכל אופן, הוא הרבי של משה רבינו^{קמד}, והוא גם השביעי מאדם הראשון, כמו שמשה רבינו שביעי מאברהם אבינו, היהודי הראשון (שניהם "כל השביעין חביבין"^{קמה}). מכאן שחנוך קשור מאד לתורה, בה עיקר מצות החינוך – המדרגה של "ושמך אחד", כפי שהוסבר באריכות.

דוד המלך, שוב, הוא הביטוי של "ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ" – כח המאחד של המלכות.

המלכות מלמטה למעלה

כפי שהוזכר, החלוקה של א־ח־ד רומזת ל"אלהים חיים ומלך עולם [ד, מלכות]". רש"י אומר ש"הוי' אחד" יתקיים לעתיד לבוא: "הוי'" שהוא 'אלהינו' עתה, ולא אלהי העובדי כוכבים, הוא עתיד להיות 'הוי' אחד', שנאמר כי 'אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי'" ונאמר 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". התכלית של "הוי' אחד" היא מלכות ה' בשלמות – "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^{קמז} (וכפי שפוסקים להלכה, ש"שמע ישראל" הוא מפסוקי מלכויות^{קמז}).

קמב ראה גם לחיות עם הזמן בראשית נח, התועודות אור ל"ג תשרי ע"ב ובכ"ד.

קמג רש"י על בראשית ה, כד.

קמד לקו"ת פרשת בראשית.

קמה ויקרא רבה כט, ט.

קמו זכריה יד, ט.

קמז ר"ה לב, ב; רמב"ם הלכות שופר פ"ג ה"ט; טושו"ע או"ח תקצ"א.

מעם) – יש משהו בדוד שהוא כנסת ישראל, הוא מזדהה עם כולם (כמאמרו "ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה"^{קלב}) וכולם מזדהים אתו (גם בנפילותיהם, בהיותו בעל תשובה, שלא חטא אלא כדי להורות תשובה ליחיד^{קלז}). שוב, עיקר הענין שלנו, כח המאחד, הוא־הוא ענינו של "דוד מלך ישראל חי וקים"^{קלח} וממילא גם ענינו של מלך המשיח (שגם נקרא דוד־קלט, "הוא דוד בעצמו"^{קמ}) – כפי שעוד יורחב.

אדם־חנוך־דוד

אם ה־ד של "אחד" היא דוד, מי הם ה־א וה־ח? יש לנו כוונה מימים ימימה שב"אחד" אפשר לכוון אדם־חנוך־דוד (אדם־חנוך־דוד עולה יא פעמים אחד – תוספת של י"פ אחד, ה"פ הוי', על ה"אחד" המפורש). כעת נסביר את הענין שלהם על פי דרכנו:

הענין של אדם הוא שלילת עבודה זרה. חז"ל אומרים שהוא עבר על כך בחטא עץ הדעת^{קמא}. בדרך החסידות, עיקר שלילת עבודה זרה הוא שלילת פולחן עצמי, הנובע ממודעות עצמית – חטא עץ הדעת. אם אדם לא היה חוטא הוא היה זוכה לגילוי שלם של "אחד האמת" – והכל היה נשלם. "אדם" כתוב ב־א רבתי בתחלת

יש משהו בדוד
שהוא כנסת
ישראל, הוא
מזדהה עם כולם
(כמאמרו "ועם
האמהות אשר
אמרת עמם
אכבדה") וכולם
מזדהים אתו (גם
בנפילותיהם,
בהיותו בעל
תשובה, שלא
חטא אלא כדי
להורות תשובה
ליחיד)

קלו שמואל ב ו, כב.

קלז ע"ד, ב (ואילך).

קלח ר"ה כה, א.

קלט ירושלמי ברכות פ"א ה"ד.

קמ תפלת הושענא רבה.

קמא סנהדרין לח, ב: "אדם הראשון מין היה".

עולם החודר בשבעה רקיעים וארץ וארבע רוחות העולם, כח התורה, "תורת משה"^{קנ}, כנ"ל. אז ה' הוא המלך, אבל עד משיח לא מתגלה "והיה הוי' למלך על כל הארץ". רק אצל דוד המלכות מתגלה מלמטה למעלה. כך צריך להיות גם היום – עם ישראל צריך להעמיד מלך בתקוה שאותו מלך ימליך את ה' עלינו ועל כל העולם^{קנד}. זהו גדר המלכות ככח מאחד, המגלה את אחדות ה' מתוך המציאות. לכן בראש השנה, יום ההמלכה וההכתרה, כתוב^{קנה} שמתפללים על מלך בשר ודם, כמה שבועות אחרי שקוראים בתורה את מצות "שום תשים עליך מלך"^{קנט}. דברי הזהר "'שום' לעילא 'תשים' לתתא"^{קס} מבטאים תקוה וכוונה, את המגמה שלנו בהמלכת המלך – אם נמליך מלך למטה יש סיכוי טוב, אם המלך יזכה ואנחנו נזכה, שהוא ימליך עלינו את הקב"ה. כך מלך המשיח, שלמות מלכות דוד, יצמח מלמטה למעלה, "צמח שמו ומתחתיו יצמח"^{קסא}, ובסופו של דבר ימליך את ה' – "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד".

חז"ל אומרים^{קמח} שיש עשרה מלכים שמלכו מסוף העולם ועד סופו – המלך הראשון וגם העשירי הוא הקב"ה, "אני ראשון ואני אחרון"^{קמט}, והמלך התשיעי הוא המשיח (שנקרא דוד, כנ"ל) שמוסר את המלוכה לקב"ה. לכאורה, מלך ישראל הראשון הוא משה רבינו. בפסוק "ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל"^{קנ} מפרשים שה"מלך" הוא הקב"ה^{קנא} או משה רבינו^{קנב} (ואחרי משה רבינו גם תלמידו, יהושע בן נון, הוא המלך של עם ישראל בכניסה לארץ). אף על פי כן, משה נקרא 'רבינו' ולא 'מלך ישראל', וההבדל בין מלכות משה (ויהושע) למלכות דוד – בה עיקר דין מלכות – הוא נידון חשוב שיש עליו גם שיחה של הרבי^{קנג} (שלמדנו בעבר^{קנד}). לענייננו נסביר שב"ויהי ישרון מלך" המלכות מתגלה מלמעלה למטה, בנסיים ובנפלאות שה' עושה לעם ישראל, דרך משה רבינו, לו ה' נותן ממלכותו – "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו"^{קנה}. זהו גילוי של אלופו של

קמח יל"ש נ"ך מלכים־א רמז ריא (ושם דניאל רמז תתרטו).

קמט ישעיה מד, ו.

קנ דברים לג, ה.

קנא ראה רש"י, רמב"ן ועוד (עה"פ).

קנב ראה אבן עזרא, חזקוני ועוד (עה"פ).

קנג לקו"ש חכ"ג פינחס שיחה ב (עמ' 190 ואילך).

קנד שיעור י"ד סיון תשע"ג פ"ב (שיעורים והתוועדויות ח"ד עמ' לב).

קנה שמות יד, לא.

קנו מלאכי ג, כב (ובכ"מ).

קנד ראה גם דרך מצותיך מצות מינוי מלך.

קנח מובא ביסוד ושרש העבודה וראה מלכות ישראל ח, א מאמר "מצות הצבור וחדש תשרי", שיעור כ' חשון ע"ה ובכ"ד.

קנט דברים יז, ט.

קס זהר ח"ג ערה, ב.

קסא זכריה ו, יב.

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדֹרֶךְ

- ♦ באמירת "אחד" יש להתקשר ל"אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו".
- ♦ באמירת "אחד" יש לקיים "שויתי הוי' לנגדי תמיד" – להתבונן ש"אלופו של עולם" מהוה ז רקיעים וארץ וד רוחות העולם ומתלבש בהם.
- ♦ "אחד" הוא כח מאחד – הכח לעשות את כל העולם מקשה אחת.
- ♦ איחוד העולמות מתחיל מאיחוד הנשמות.
- ♦ איחוד המציאות שייך למדרגת "בכל מאדך" – הגילוי המשיחי של "לסרבה המשרה

- ולשלוש אין קץ".
- ◆ שלש המדרגות הן כנגד "אתה אחד [אחד האמת] ושמך אחד [התורה, המהווה את המציאות ומגלה בה את אלופו של עולם] ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ [הפועלים אחדות בכל הארץ]".
  - ◆ סגולת ישראל היא לגלות את הכח המאחד במציאות.
  - ◆ איחוד התורה והמדע הוא מכח ישראל שקדמו לתורה ולעולם.
  - ◆ הדחף לאיחוד נמצא גם אצל יהודים רחוקים בשאיפה לגילוי האחדות בטבע.
  - ◆ חדירת והתלבשות אור ה' במציאות ("חיים להחיות") היא מלחמת-חיים – דופק של חיות (שלא קיים במדרגת "חי בעצם") – וזו היא "מלחמתה של תורה".
  - ◆ "אחד" הוא סוד "אלהים חיים ומלך עולם [ד]".
  - ◆ הנגלה שבתורה הוא דינים-מלחמה, פנימיות התורה היא שלום על רקע מלחמה, אך החסידות מחדשת שפה שכולה שלום וברכה.
  - ◆ א – אחד האמת; ח – חיות העולמות בתורה; ד – כח המאחד (שליחות הנשמה).
  - ◆ א – חכמה ("אאלפך חכמה"). ח – בינה (רקיעא תמינאה). ד – דעת.
  - ◆ התכלית היא עבודת ה' (כח מאחד) – שהיא ד רבתי (גילוי העצמות) בה יש להאריך בקריאת שמע.
  - ◆ אברהם – "אחד האמת" (אחד); יצחק – שלילת השיתוף (יחיד); יעקב – כח המאחד (מיוחד).
  - ◆ "פחד יצחק" הוא פחד משיתוף – לכן יצחק לא יצא מהארץ ולא נשא אשה שניה.
  - ◆ אהבת יצחק לעשו היא רצון לתקן את שרש השיתוף (ממנו השתלשלה הנצרות).
  - ◆ יעקב ויוסף מאחדים את נשמות ישראל ודוד המלך מאחד את כל הנבראים.
  - ◆ היחס בין עשרת הדברות לקריאת שמע הוא יחס בין יראה ואהבה.
  - ◆ היחס בין ארבעת החומשים ("מפי הגבורה") למשנה תורה ("משה מפי עצמו אמרו") הוא יחס בין יראה ואהבה.
  - ◆ "לא תשא את שם הוי' אלהיך לשוא" היינו שלילת שיתוף.
  - ◆ תורת-אמת היא היפוך הסתמיות והשקר.
  - ◆ חכמה שאינה נובעת מהתורה או תומכת בה – היא דברים בטלים.
  - ◆ שרש הכח המאחד הוא ב"אנכי" – שם נתן ה' לישראל את כחו העצמי.
  - ◆ הגלות היא אי-היכולת של היהודי לאחד את כל העולם כולו.
  - ◆ ביטוי ה"אנכי", הפיכת כל המציאות למקשה אחת, הוא "לא תחמד" – כשהכל אחד אין חמדה לדברי הזולת.
  - ◆ תפקיד המלך הוא ללכד את העם – להיות כח מאחד.
  - ◆ דוד הוא הנשמה של כח המאחד – הנשמה האהובה עמה מזדהים כל ישראל.
  - ◆ "אחד" – אדם (שענינו שלילת עבודה זרה), חנוך (חינוך לתורה וראית אלקות בכל), דוד (המאחד).
  - ◆ מלכות משה היא מלכות מלמעלה למטה ומלכות דוד – עיקר גדר המלכות – היא מלכות מלמעלה למעלה.
  - ◆ בדורנו יש להעמיד מלך בתקוה שיזכה להמליך עלינו ועל כל העולם את ה'.
  - ◆ מלכות המשיח תצמח מלמעלה למעלה עד שימסור לה' את המלכות על העולם כולו.

השיעור מוקדש לזכות ולרפואת:
לוי אהוביה בן אילה שי' ייסבלום
 לרגל הכנסו בבריתו של אברהם אבינו - **כ שבת**.
 שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

שיעור

התוועדות חנוכה (ח"ג)

שתי מהדורות של עבודת ה'

קיצור מהלך השיעור

שם הוי' ב"ה הוא המערכת הבסיסית ביותר של **נילוי ה'** בעולם וחוקק בו מבנה ייסוד של **מכלול** עבודת ה' – **תורה תשובה מצוות תפלה**. לפני יג מדות הרחמים מופיע שם הוי' **כפול**, "הוי' הוי'", ובשיעור שלפנינו (חלקה האחרון של התוועדות חנוכה השתא) מוסבר כי ישנן **שתי מערכות שלמות** של תורה תשובה מצוות תפלה – תורת הנגלה ותורת הנסתר; תשובה עילאה ותשובה תתאה (תשובה מאהבה ותשובה מיראה); מודעות של מצוות עשה ומודעות של מצוות לא-תעשה (או מצוה וכונה); תפלת שבת (דבקות) ותפלת חול (תחנונים). החידוש העיקרי הוא שבכל אחד מהענינים הללו יש 'מהדורה ישנה' ו'**מהדורה חדשה**', שלכל אחת יתרונותיה ומעלותיה. תתחדשו!

צדיק גמור, ואחרי שהוא חטא ועשה תשובה, רחמים על בעל תשובה. זהו בדיוק הנושא שפתחנו בו"ט כסלול¹, בפסוק "שלום שלום לרחוק ולקרוב", בו יש מחלוקת בין רבי אבהו ורבי יוחנן רבו מי הקרוב ומי הרחוק². לפי רבי אבהו בעל תשובה הוא הרחוק, וקודם פונים אליו, כי "במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד", ואחרי ל"קרוב" הצדיק. כך

ה ח"ג – פורסם בנפלאות בשלח.

ו ישעיה נז, יט.

ז ברכות לד, ב.

"הוי' | הוי'"

לפני יג מדות הרחמים^א, כפי שהאריז"ל מונה אותן^ב (מ"אל רחום וחנן"), מופיעים שני שמות הוי' ופסיק טעמא ביניהם^ג – "הוי' | הוי'". חז"ל מסבירים^ד את שני השמות כשתי מדות הרחמים – לפני שהאדם חוטא, רחמים על

נרשם ע"י איתאל גלעד¹. לא מוגה. התוועדות חנוכה (ח"ג) – סעודת ר"ח טבת לעילוי נשמת ר' ראובן מרנץ ע"ה. ר"ח טבת תשפ"א – כפ"ח.

א שמות לד, וז.

ב ע"ח שי"ג פ"ט ובכ"ד.

ג זהר ח"א קנח, ב; ח"ג קלח, א; רפט, ב.

ד ר"ה יז, א.

מההקבלה לספירות (חכמה-בינה-מדות-מלכות),
מה אומרת כל אות בעבודת ה'?

במלים הכי פשוטות: לפי הזהר, האות י,
החכמה, היא תורה – לימוד תורה, "אורייתא
מחכמה נפקת"¹. אם ה"י היא תורה, מהי ה
ראשונה של שם הוי", ספירת הבינה? בכל הזהר
בינה היא תשובה². ה"ז של שם הוי' הוא המצוות,
"רמח פקודין – רמח אברין דמלכא"³. מצוות
עשה באות מאהבה ומצוות לא תעשה באות
מהיראה, שתי המדות העיקריות, כמו שכתוב
בספר התניא⁴. מהי ה תתאה, המלכות? תפלה,
"ואני תפלה"⁵, כפי שאומר דוד המלך, "נעים
זמרות ישראל"⁶. אני, המלכות, הוא עבודת
התפלה – השתפכות הנפש, בחינת נפש. דבר
פשוט ויסודי:

י	תורה
ה	תשובה
ו	מצוות
ה	תפלה

הערכת כפולה

מה יכול להיות פעמיים י-ה-וה, שתי סדרות
של תורה-תשובה-מצוות-תפלה? כאן כבר מתחיל
חידוש חשוב:

מה הדבר הכי פשוט שבא לראש כשחושבים
על שתי מדרגות של תורה? בתוך התורה יש
תורת הנסתר ותורת הנגלה. בשם הוי' הראשון
ה"י הוא תורת הנסתר ובשני ה"י תורת הנגלה.
מה לגבי תשובה? הדבר הראשון שבא
לראש הוא ששיש שתי תשובות, תשובה עילאה
ותשובה תתאה⁷, תשובה משמחה ותשובה
ממיריות, תשובה מקרוב ותשובה מרחוק,

אומר רבי אבהו וכך פוסק הרמב"ם⁸, אף על פי
שהוא תלמיד במקום הרב. רבי יוחנן, רבו, אומר
הפוך – "רחוק" הוא הצדיק, שרחוק מעבירה,
ו"קרוב" הוא הבעל תשובה, שהיה קרוב לעבירה
ונתרחק. לא כל כך פשוט, כמו שאמרנו בי"ט
כסלו.

בכל אופן, זהו ממש
הסוד של "הוי' הוי'" לפי
חז"ל – לפני שאדם
חוטא ואחרי שהוא חוטא
וחוזר בתשובה. השאלה
מי גדול ממי – לפי רבי
יוחנן הצדיק גדול יותר,
"אשרי מי שלא חטא"⁹,
"ומי שחטא ישוב", אבל
הוא פחות. לפי רבי אבהו,
וכך ההלכה, בעל תשובה
גדול יותר (וכך לגבי "הוי'
הוי'" – יש דעה שהשם
הראשון הוא מעל לשם השני ויש דעה הפוכה
שהשם השני הוא גבוה יותר).

תורה-תשובה-מצוות-תפלה

בקבלה הכל הקדמות. כדי להבין לעומק את
היחס בין שני שמות הוי' נאמר הקדמה מאד
יסודית, שאיני זוכר אם אמרנו בעבר (במובן
מסוים, זו הקדמה כל כך פשוטה – שכמעט
לא צריך לומר). כמה שיעורים יש לנו שקראנו
להם "שיעור ראשון בקבלה"? כעת נלמד עוד
שיעור ראשון בחכמת הנסתר.

אמרנו שיש פה פעמיים י-ה-וה, שני כחות
של הוי' שכל אחד הוא ארבע ("שם בן ד"¹⁰).
כדי להתבונן בכך צריך להבין את המשמעות
הפנימית, אבל הפשוטה ביותר, של י-ה-וה. חוץ

בקבלה הכל
הקדמות. כמה
שיעורים יש לנו
שקראנו להם
"שיעור ראשון
בקבלה"? כעת
נלמד עוד שיעור
ראשון בחכמת
הנסתר

יב זרה ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.
יג ראה זרה ח"ג קכב, א"ב (ברע"מ). ובכ"מ.
יד ע"פ תקו"ז תקו"ל (עד, א).

טו תניא פ"ד.

טז תהלים קט, ד.

יז שמואל"ב כג, א.

יח זח"ג קכב, א (ברע"מ); פט, ב; ז"ח רות פכ, ג; ראשית
חכמה שער התשובה פ"ב; תניא, אגרת התשובה פ"ד.

ח הלכות תשובה פ"ז ה"ד.

ט סוכה נג, א.

י ראה הנסמן לשתי השיטות בלקו"ת דרושים לר"ה נט,
א"ב.

יא קידושין עא, א. ראה תקו"ז נד (פח, א).

יש דעה שעל כל הן ענו הן וגם על כל לאו אמרו הן, הכל הן, אין 'לא' - יש אנשים שלא אוהבים את הלא...

הרביים, ראו את הדבקות בתפלה בעיקר אצל אדמו"ר האמצעי^ב. אבל מהי התפלה הרגילה? "אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים"^כ – סתם תפלה היא תחנונים, שאדם מתחנן על נפשו, 'אבא, תרחם עלי'.

השתפכות הנפש כפשוטה – בתחנונים. שוב, יש תפלה שהעבודה בה היא תחנונים לה' ויש תפלה שהעבודה בה היא פשוט כניסה לדבקות, כמו חסידים הראשונים שהיו שוהים שעה לפני התפלה ושעה אחריה^{כב} והעיקר, "מתפללין שעה אחת", הוא הדבקות של התפלה.

ההקבלה לרבותינו נשיאינו

אפשר להסביר את שמונה המדרגות גם כנגד הרביים: אם מתחילים מהבעל שם טוב, מי בשם הוי' הראשון? מהבעל שם טוב עד אדמו"ר האמצעי, שהוא התפלה בדבקות, כנ"ל. הצמח-צדק לא יפגע כאן... הוא הופך להיות התחלה של שם הוי' השני לפי הכוונה הזו. אדרבא, הוא לא משקף כאן רק את סבא שלו, אלא את הבעל שם טוב. אומרים שאדמו"ר האמצעי דומה לבעל שם טוב בהרבה דברים^{כט}, והוא סוגר כאן את המעגל של הבעל שם טוב. שם הוי' הנסתה, הנעלם, הראשון – של הצדיקים הגמורים – נגמר באדמו"ר האמצעי, ושם הוי' השני מתחיל בצמח-צדק.

אם כן, ייחודה הראשון היינו הבעש"ט-המגיד-אדה"ז-אדה"מ"צ. יוצא כאן שהבעל שם טוב הוא התורה – עיקר תורת החסידות הוא הבעל שם טוב, כתר שם טוב. מהו המגיד? היה כתוב בשיעור האחרון – המגיד הוא תשובה. חשבתי שעיקר התורה הוא אדמו"ר הזקן, אבל

ובלשון חז"ל^ט תשובה מאהבה (שהופכת זדונות לזכויות ממש) ותשובה מיראה (שהופכת זדונות לשגגות).

מה יכולות להיות שתי בחינות מצוות? [הצעות מהקהל: בין אדם למקום ובין אדם לחברו? עשה ולא תעשה? מצוה וכונה?] יכול להיות מה

שהבעל שם טוב אומר^כ על הפסוק "חכם לב יקח מצות"^{כא}, שבכל מצוה יש שתי מצוות – מעשה וכוונה. היות שקשור, כמו בתשובה, לתשובה מאהבה ותשובה מיראה, יכול להיות גם בכללות ההבדל בין מצוות עשה (ששרש קיומן הוא האהבה) למצוות לא תעשה (ששרש קיומן הוא היראה). צריך לקיים את כל המצוות, אבל יש אחד שמקיים את כל המצוות, גם מצוות הלא-תעשה, בתודעה של עשה, ויש אחד שאת כל המצוות מקיים כלא-תעשה, פשוט לא למרוד במלך^{כב}, הכל ראש של לא-תעשה. אפילו במתן תורה יש דעה שאומר שעל כל הן ענו הן ועל כל לאו ענו לאו ויש דעה שעל כל הן ענו הן וגם על כל לאו אמרו הן^{כג}, הכל הן, אין 'לא' – יש אנשים שלא אוהבים את הלא... כתוב בפירוש^{כד} שזו המדרגה העליונה, שעל כל הן ענו הן וגם על כל לאו ענו הן.

מה יכולות להיות שתי בחינות של תפלה? יש תפלת שבת ותפלת חול. מה ההבדל ביניהן? הן משהו אחר לגמרי, אפילו בפשט המלה תפלה. יש **תפלה** במובן של "**התפלל** [המדביק] כלי חרס"^{כה} – תפלה שהיא דבק, בה עבודת התפלה היא דבקות, התפשטות הגשמיות ודבקות בה'. בין

ט יט' יומא פ, ב.

כ כש"ט (קה"ת) אות ט"א.

כא משלי י, ח.

כב ראה תניא ריש פ"א ואגרת התשובה פ"א.

כג מכילתא בחדש פרשה ד.

כד לקו"ש ח"ו שיחה ב לפרשת יתרו.

כה תו"א תרומה עט, ג (ע"פ משנה כלים פ"ג מ"ה);

בת עין ד"ה זאת חקת התורה"; פרי צדיק מאמר קדושת

השבת ב (ע"פ סוטה פ"ג מ"ד).

כו בית רבי ח"ב פ"א (עמ' 285 במהדורת תשע"ד).

כז אבות פ"ב מ"ג.

כח ברכות לב, ב.

כט רמ"ח אותיות קל ויקמה (נלמד בשיעור ח"ו אלול ע"ז).

למנן ידעו... בניס יולדו (שוסטרמן, תשנ"ז) עמ' 254-255.

עתיד לחדש [אמנם] נאמר למשה בסיני^{לג}, אבל נאמר בהעלם שאינו במציאות. הוא לא מגלה דברים שנמצאים בכח (העלם שישנו במציאות), אלא בהעלם שאינו במציאות (יכולת). זו תורת משיח, "תורה חדשה מאתי תצא – חדוש תורה מאתי תצא". לעומת זאת אצל הצמח-צדק, בעל הנסתר ובעל הנגלה הכי גדול – הכל מראי מקומות. אדמו"ר האמצעי לא סבל מראי מקומות, כי הוא עדיין צריך לסגור את המעגל של תורה חדשה. אצל הצמח-צדק, וממנו ועד הרבי, העיקר מראי מקומות – הכל ציטוטים. עם הסבר יפה, השוואה ודימוי מילתא למילתא, העמקה רבה מאד – בשבילי אלה חידושי-חידושים, אבל בשבילי זו תורה שהוא קבל. גם הבעל שם טוב קבל – המשיח אומר לו "מה שלמדתי אותך ומה שהשגת"^{לד}, על כך נאמר ה"יפוצו מעינותיך חוצה"^{לה}. אבל כשאני פותח כתר שם טוב – הכל חדש! בכלל, כך מרגיש כל מי שיש לו חוש בחסידות. למה גדולי אותו דור לא אהבו את החסידות? כי היא חידוש, "חדש אסור מן התורה"^{לו}. יהודים חוששים מהחדש, לא אוהבים דברים חדשים. למה ה'מתנגדים' אהבו את הצמח-צדק? כי לא חדש, הביא מראי-מקומות לכל דבר. הוא 'רק' היה גאון עולם, ידע את הכל, הביא מהכל – יותר טוב מהם, יותר בקי מהם – אז קדימה, מאד מקובל.

[עד "ואביטה"-נפלאות" לא היו אצל הרב מראי מקומות בשיעורים...] אצלנו אין מראי מקומות – פשוט מחוסר ידיעה... [הצמח-צדק לא הלך לשמוע את אדמו"ר האמצעי כי לא שמר על אותיות אדמו"ר הזקן^{לז}, הוא חידש]. כן,

לג שם כב, א.

לד אגרת הבעש"ט, כש"ט (קה"ת) אות א.

לה משלי ה, טז.

לו קביעה הלכתית (קידושין לח, ב) שהפכה בזמן ההשכלה – על ידי החתם סופר – לבטוי שמבטא התנגדות לרפורמות בצביון ההלכה המסורתית (ראה שו"ת חתם סופר או"ח סי' כח, קמח, קפא; יו"ד סי' יט). ראה מחול הכרמים פ"ו הערה טז.

לז – ראה רשימות חוברת קמ, בית רבי ח"ב פ"ו בהערות, מגדל עז עמ' קפז (וראה גם ענין התפלה וההתבוננות עמ')

כאן יוצא שהוא המצוות. מה התורה של אדמו"ר הזקן? מעלת המצוות המעשיות. מי שמכיר טוב מהו תניא – ספר התניא הוא לא לשם ההשכלה, אלא שיהודי יבין ש"המעשה הוא העיקר"^{לב}. מה הדבר הכי עמוק בתניא? אגרת הקדש כ, "איהו וחיוהי חד", והתכל"ס שלה היא מעלת המצוות. זו התורה של הסבא, הבעל שם טוב, והוא מגייס את כל התורה לטובת המצוות המעשיות. זהו אדמו"ר הזקן. מי שמגייס את כל התורה לטובת דבקות התפלה הוא הבן שלו, אדמו"ר האמצעי, כנ"ל.

העמקה בתורה ותורה חדשה

אנו רוצים להעמיק יותר בהסבר שתי המערכות של יי-הוה. "בתר רישא גופא אזיל"^{לא} – הכל הולך לפי איך שנבין את ה"י של שני השמות. אפשר להסביר יותר עמוק מההסבר ששתי בחינות תורה הן תורת הנסתר ותורת הנגלה. הרי אדמו"ר הצמח-צדק גדול גם בנסתה, כמו בנגלה. שתי התורות כאן הן כנגד הבעל שם טוב והצמח-צדק דווקא. מה עיקר

ההבדל ביניהם? לא נסתר ונגלה – שניהם נסתר ונגלה יחד. [הבעש"ט קצר והצ"צ ארוך]. זהו לא הבדל עיקרי.

אצל הבעל שם טוב והצמח-צדק רואים ממש ברור את ההבדל בתורה: יש תורה שכולה "תורה חדשה"^{לב}, שלא שמעתה און, "כל מה שתלמיד ותיק [בגימטריא ישראל בעל שם טוב]

ל ע"פ אבות פ"א מ"ז.

לא עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

לב ויקרא רבה ג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

מה התורה של אדמו"ר הזקן? מעלת המצוות המעשיות. מי שמכיר טוב מהו תניא – ספר התניא הוא לא לשם ההשכלה, אלא שיהודי יבין ש"המעשה הוא העיקר"

הצדיקים הגדולים, שכולם היו יִשְׁנִים, לא ישנו, לא היו יִשְׁנִים. הצדיקים שמרו על הערנות שלהם, על זכרון הטעם והחיוניות של התורה

הפסוק "אשרי תבחר ותקרב"^{מג} יש מדרש, שלמדנו עליו המון^{מז}, שיש אחד שה' מקרב אותו – הוא היה רחוק ונעשה קרוב – ויש אחד שה' בוחר בו. הנבחר היה קרוב מעיקרא, אבל צריך לבחור בו, לתת לו איזו נתינת כח של "שלוחו של אדם כמותו ממשי"^{מה}. בכל אופן, המושגים הם חדש וישן.

שם הוי' הראשון הוא חידוש ואחר כך צריך לחזור עליו. בשביל לברך שבע ברכות לחתן וכלה צריך פנים חדשות. יש שם הוי' שכולו פנים חדשות – התורה פנים חדשות, התשובה פנים חדשות, המצוות פנים חדשות והתפלה פנים חדשות. יש יִהְיֶה שכולו ישן – קדוש. אם חלילה שוכחים את הטעם החדש לגמרי זו בעיה גדולה. אבל הצדיקים הגדולים, שכולם היו יִשְׁנִים, לא ישנו, לא היו יִשְׁנִים. אפשר להיות יִשְׁן ואפשר להיות יִשְׁן. הצדיקים שמרו על הערנות שלהם, על זכרון הטעם והחיוניות של התורה. התורה שלהם לא הפכה לתורה ישנה ח"ו, בלי טעם – תורה יבשה. ווארט מפורש של הבעל שם טוב^{מב} שהוא בא לעולם בשביל טריות, פרישקייט – היהדות התחילה להתייבש, להתיישן, וצריך להכניס טריות, שיהיה טרי. לחיים לחיים, שנשמור על הטריות, ושיהיו דברים טריים לגמרי, פירות חדשים וטריים, פרי חדש.

הייתי חושב שהשמחה היא בחידוש, אבל יש גם מעלה ושמחה בישן (הניגון "אלי אתה" של הצמח־צדק, משם הוי' השני, יותר שמח מניגון "אלי אתה" של אדמו"ר הזקן, משם הוי' הראשון). הישן הוא מעלת הגלות – שהגלות

הצמח צדק הקפיד על האותיות. יש המון מה לומר בענין. זהו הרישא ו"בתר רישא גופא אזיל" – באותו אופן של חדש־ישן צריך להסביר גם את התשובה, המצוות והתפלה.

"חדשים גם ישנים"

כתוב בשיר השירים "חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך"^{לח} –

צריך לצפון־לשמור גם את החדש וגם את הישן. אנחנו עסוקים בפסוק "שלום שלום לרחוק ולקרוב", מי מהם הרחוק ומי הקרוב? אפשר לפרש בשני הכיוונים: אפשר לומר שהחדש הוא הקרוב, "חדשים מקרב באו"^{לט}, והישן הוא הרחוק. החדש קרוב אלי, כמו שפרשו בקוצק "זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו"^מ, "אלי" לפני "אלהי אבי"^{מא}, "אלהינו" לפני "אלהי אבותינו" ("אלהינו ואלהי אבותינו"). אם נפרש כך, "לרחוק ולקרוב" הוא לפי סדר הזמן – הישן קודם לחדש, החדש הוא הקרוב, אבל מעדיפים את הישן־הרחוק. אפשר לפרש גם הפוך, שהחדש הוא הרחוק, כמו "עצות מרחוק אמן"^{מב} – החדש בא מהמקיף הרחוק ואילו הישן הוא הקרוב. לפירוש הזה, "לרחוק ולקרוב" מקדים את החדש לישן.

מיהו בעל תשובה ומי הצדיק? עד כה אמרנו ששם הוי' הראשון הוא הצדיק, לפני שאדם חוטא, אבל לכאורה צדיקים אוהבים דווקא את הישן ובעל תשובה אוהב את החדש. גם כאן, אפשר לשקול את הרחוק והקרוב בשני הכיוונים, על

קב הערה (ט).

לח שה"ש ז, יד.

לט דברים לב, יז.

מ שמות טו, ב.

מא אמת ואמונה (קאצק) אות תרצ (הוצאת אמשינוב ע"פ מהדורת תש"ח). ראה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' מא; מעין גנים ח"א מאמר "צום העשירי" עמ' רו.

מב ישעיה כה, א.

מג תהלים סה, ה.

מז ראה שיעור ב' אדר תש"פ (נדפס בנפלאות גליון שלח תש"פ).

מה ברכות לד, ב וש"נ.

מו גנזי נסתרות חלק אור ישראל אגרת נה; רשימות דברים (חיתריק, תשמ"ט) ח"ד עמ' סא מכתב נ.

תשובה תמידית – “כל ימיו בתשובה”¹³. זו לא תשובה על שעשיתי משהו לא טוב, אלא תשובה על ש'עוד לא התחלתי' – לא היה לי שום יחס, הייתי אטום. תשובה שכולה חידוש – שרק היום אני מתחיל לדעת שיש פה בורא עולם. זו התשובה של המגיד ממעזריטש (ה עילאה בשם הוי' הראשון), תשובה חדשה, תשובה שכולה חידוש. גם אם הרגשתי שעבודת ה' שלי היתה עבודה ישנה – על כך גופא אני צריך לעשות תשובה. באמת הישן הוא ישן, “אני ישנה”¹⁴ בגלותא”ה¹⁵. גאולה היא חידוש וגלות היא שינה. מה לגבי מצוה חדשה? כתוב¹⁶ שכל יום צריך לעשות מצוה. מה זאת אומרת, הרי כל יום אני מניח תפילין! כל יום צריך לחפש מצוה חדשה, שעד היום לא ידעתי שהיא מצוה – לא ידעתי שיש כזו מצוה בעולם. צריך פנים חדשות – לעשות משהו חדש, שלא עשיתי כמותו אף פעם, לא ידעתי שהוא מצוה בכלל. אפילו כשלומדים תורה אפשר לגלות מצוות חדשות. יש מעשה שהוא המצוה הכי גדולה בעולם ולא רק שלא קיימתי אותו אלא לא ידעתי שיש כזו מצוה בתורה. הראשונים התחילו לעשות סדר מצוות, **תריג** מצוות. חז”ל משום מה לא עשו סדר – כתבו שזו מצוה וזו מצוה, אבל לא קבעו מסמרות (בלשון הרבי). רק הראשונים התחילו לקבוע מסמרות במצוות. למה? כי המושג מצוה גמיש מאד, משהו שגם מתחדש. שם הוי' הראשון הוא שם הוי' שלפני הצמצום ושם הוי' השני אחרי הצמצום. צמצום הכוונה שהכל מתחיל להיות קבוע. לפני הצמצום הכל הוא אין סוף, הכל בלי קביעת מסמרות.

נסביר יותר: מצוה בשם הוי' הראשון היא מצוה היא לשון צוותא¹⁷. מה הכוונה במה שאמרתי הרגע, שיש דבר שלא ידעתי שהוא מצוה ואני

זוכרת את הגאולה, גם את הגאולה העתידה. אמרנו בהתוועדות י”ט כסלו¹⁸ שאפשר לזכור את העתיד¹⁹, לא רק לזכור את העבר. כשזוכרים בגלות יש בכך מעלה אפילו לגבי הגאולה. לכן נתגעגע לימי הגלות. כתוב בפירושו²⁰ שה”פסיק טעמא” הוא החורבן. אחרי החורבן, מה שמחזיק אותנו בגלות הוא התורה הזאת, התורה הישנה. ישן לשון איתן, מגלה את האיתן בנשמה, צריך “למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך”²¹ – גם נושא שהתחיל בי”ט כסלו. בכל אופן, שנזכה לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

תשובה חדשה ומצוה חדשה

צריך עוד הסבר לגבי עיקר מה שאמרנו, החידוש של י”ה”ה הראשון, וגם את השני

עוד צריך 'לסגור' טוב:

מהי תשובה חדשה? תשובה ישנה היא תשובה של האדם על חטאיו, חזרה לשגרה הנכונה של עבודת ה'. אבל מה החידוש של התשובה? תשובה כמו בווארט של רבי סעדיה גאון, שלמד ממעשה שהיה²² כיצד צריך לומר לה' – 'עד היום לא הכרתי אותך בכלל, לא יכולתי לעבוד אותך, לא ידעתי מי אתה'. זו תשובה תמידית. כמו שיש תפלה תמידית²³ יש

זו תשובה על ש'עוד לא התחלתי' – לא היה לי שום יחס, הייתי אטום. תשובה שכולה חידוש – שרק היום אני מתחיל לדעת שיש פה בורא עולם

מז ח”א – נדפס בגליון וישב.

מח ראה לקו”מ נד.

מט ראה עץ הדעת טוב בראשית מו, א”ב.

נ דברים טז, ג.

נא מופיע בכ”מ, החל מסדורו של שבת ח”ב דרוש ג פ”ג מאמר ה. ראה אריכות דברים והשוואת נוסחאות בספר אלפא ביתא קדמיתא ערך 'תשובה' עמ' 400.

נב ראה הטבע היהודי מאמר 'התפלה המתמדת'.

נג שבת קנג, א.

נד שה”ש ה, ב.

נה זהר ח”ג צה, א.

נו צואת ריב”ש (קה”ת) א (נדפס גם בריש כש”ט).

נד לוח 'היום יום' ח' חשון. ובכ”מ.

רק עושה ככה – והמעשה מחבר אותי לה'. זהו חידוש במצוה.

כמובן, יש תפלה שכולה חידוש, פנים חדשות באו לכאן. [חז"ל אומרים על תפלת נדבה שצריך "לחדש בה דבר"^ט]. נכון, ואז אפשר להתפלל כל היום. בשביל "הלואי ויתפלל אדם כל

היום כולו"^ט צריך לחדש. מהי תפלה? תקשורת, לדבר עם ה', לשוחח עם ה'. תפלה חדשה היא "בורא ניב שפתים" – כל יום צריך לברוא ניב חדש, סגנון חדש, יכולת תקשורת חדשה.

אלה ה"חדשים", שאו שהם הרחוקים או שהם הקרובים, או שניהם גם יחד. לחיים לחיים, שנוכה להיות חדשים!

נט ברכות כא, א.

יש מעשה שהוא המצוה הכי גדולה בעולם ולא רק שלא קיימתי אותו אלא לא ידעתי שיש כזו מצוה בתורה

מגלה שהוא מצוה? יש דבר שהיום אני מרגיש שבאמצעותו אני מתחבר לה'. כלומה, בשם הוי' הראשון לא כל כך מחלקים בין מצוה לבין "בכל דרכיך דעהו"^{נח}. בדרך כלל מחלקים ביניהם, ש"בכל דרכיך דעהו" היינו בדברי הרשות, "דרכיך"

שלך, אבל זו מצוה. מה הכוונה? על ידי שאני עושה ככה (מזיז את כוס התה...) אני מתחבר לה'. לא ידעתי שזהו דבר שמחבר אותי לריבונו של עולם – דבר שמחבר אותנו במודע ובעצם, במודע ובעל-מודע, לה' יתברך. ברור שיש דברים שאני עוד לא יודע שהם מחברים אותי לה', וכל יום אני צריך לגלות משהו חדש. לא ידעתי שאני

נח משלי ג, ו.

הלומד על מִנְת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ יי-הוה היינו תורה-תשובה-מצוות-תפלה – בכל אחד שני ממדים.
- ◆ ניתן לקיים את כל המצוות מתוך מודעות של לא-תעשה (שלא למרוד במלך) או מתוך מודעות של עשה (הכל כ'כ').
- ◆ תפלת שבת היא דבקות ותפלת חול היא תחנונים.
- ◆ בגלות, עבודת ה'ישן, יש מעלה של זכרון – זכרון העבר הטוב וגם זכרון הגאולה העתידית (החדש).
- ◆ מהבעל שם טוב התחילה "תורה חדשה" ומאדמו"ר הצמח-צדק הזדקקות למראי-מקומות והתעמקות בתורת החסידות המסורה לנו.
- ◆ תשובה חדשה היא תשובה על כך שטרם התחלתי להכיר את ה' – התחלה חדשה תמידית בעבודה.
- ◆ בכל יום צריך לקיים מצוה חדשה – מצוה שמעולם לא קיימתי, ואפילו לא ידעתי שהיא מצוה, גילוי פעולה חדשה של צוותא וחיבור עם הקב"ה.
- ◆ בכל יום צריך לברוא ניב שפתים חדש – יכולת תקשורת חדשה עם ה'.

יהיה טוב

כולו ביו"ד, סוד המחשבה

האות יו"ד היא עיקר סוד השם יהיה (שהחידוש בו הוא י במקום ו), כלשון הנועם אלימלך "לעתיד כולו ביו"ד". והנה "יו"ד על שם המחשבה נאמרה" (פירוש רש"י ל"אז ישיר"), וכן אות י בשם הוי' נקראת מחשבה – "מחשבה [י, חכמה] ויובלא [ה, בינה] תרין ריעין דלא מתפרשין" – ומכאן שיהיה שייך למחשבה. מה שיו"ד על שם המחשבה נאמרה היינו שהיא לשון עתיד ("ישיר"), ומבואר שעצם סוד המחשבה הוא בחינת עתיד (ואילו הדבור שייך להווה, כדלקמן¹). מכאן שעולם הבא, בו "יהיה ה' אחד", הוא עולם המחשבה. ורמז: **מחשבה יהיה = שכינה**, גילוי השכינה לעתיד לבוא.

יש לומר שהצדיק זוכה לשם יהיה כיון שיש לו מחשבות טובות וקדושות. מחשבה דבור ומעשה הם שלשת לבושי הנפש, אך הדבור והמעשה הם 'לבוש הנפרד' ואילו המחשבה היא 'לבוש המאוחד'. לבוש המחשבה של הצדיק הוא קדוש וטהור, והוא סוד "חלוק לבן" שבו שימש משה רבינו, וסוד בגדי לבן שלובש הכהן הגדול בכניסתו לקדש הקדשים ביום הכיפורים ("אחת בשנה", סוד עולם הבא ולעתיד לבוא) שמכח זה רשאי להזכיר את השם המפורש

תמצית דברי הנועם אלימלך²: לעתיד לבוא שם הוי' יהפוך לשם יהיה, "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"³. אותיות יה בשם הוי' הן עולם הבא, ואותיות וה עולם הזה, ולעתיד לבוא "יום שכולו שבת" והכל עולם הבא. וכן נמצא גם עכשיו אצל הצדיק, "כי כל מה שעתיד להיות בעת הגאולה במהרה בימינו צריך להיות עכשיו אצל הצדיק דוגמתו". ומפרש "והיה ה' למלך על כל הארץ" שה' נותן מלכות לצדיקים ("מי מושל בי צדיק"⁴) ואז "יהיה ה' אחד ושמו אחד" (כבר עכשיו, בחיי הצדיק, "אין והיה אלא מיד", ואז "אין והיה אלא לשון שמחה"). הצדיק זוכה למדרגה זו על ידי הדבור הקדוש "כי כשהצדיק מתחיל לומר דבורים אזי עושה פעולה בכל העולמות וזו דוגמת הגאולה". וכך נדרשת סמיכות הפסוקים "ודבר דבר. אז תתענג על הוי'"⁵ – על ידי הדבור הצדיק מתענג בתענוג של ה', תענוג עתידי של "יהיה ה' אחד ושמו אחד [הצדיק שנקרא בשמו של הקב"ה]". וזה פירוש דברי משה "כי יהיה להם דבר בא אלי" – כשצריכים שייקרא השם "יהיה" אז הדבור בא אלי, אני מתחיל לדבר ונעשה אצלי דוגמת הגאולה.

נערך מרשימת הרב ט"ו שבט תשפ"א, ע"י יוסף פלאי.

א ד"ה או יאמר כי.

ב זכריה יד, ט.

ג מועד קטן טז, ב.

ד ישעיה נח, יג"ד.

ה לכל זה ראה זהב שלמה לפרשת בשלח.

של ה', הן את "שעשועי המלך בעצמותו" והן את הנחת רוח שיש לו בעבודתנו, "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" (כמבואר בדא"ח על דרגת משה העבד הנאמן המרגיש את התענוג של האדון). ו"יהיה הוי' אחד ושמו אחד" מפרש שלעתיד לבוא, כאשר הוי' יהפוך ל-יהיה, איחוד של י ה וזה, אז יהיה "אחדות גמור" כלומר 'עולם אחד' (יחוד עולם הזה ועולם הבא) שכולו הוי' אחד¹. "ושמו אחד" מפרש בפרט על הצדיקים (הנקראים בשם ה'), דהיינו אחדות של הצדיקים עם ה' ואחדות בין נשמות ישראל, "ועמך כלם צדיקים".

מחשבה ודבור ממילאי

הצדיק זוכה לדרגת יהיה שלעתיד לבוא על ידי הדבור הקדוש. כלומר, שהמחשבה שלו 'מדברת מתוך גרונו', כמו משה רבינו ש"שכינה מדברת מתוך גרונו" (יהיה מחשבה = שכינה כנ"ל), וכך הוא מחבר ומיחד את העתיד (מחשבה) עם ההווה (דבור)². "כשהצדיק מתחיל לומר דבורים אזי עושה פעולה בכל העולמות וזו דוגמת הגאולה" – הצדיק פועל בדבורו בכל העולמות, דהיינו גם בעלמא דאתכסיא, סוד המחשבה (כי יחוד המחשבה והדבור פועל בשניהם), וזו דוגמת הגאולה כי ביחוד "מחשבה ויובלא" מגיעים ליובל סוד הגאולה ("גאלה תתנו לארץ"). יחוד מחשבה ודבור הוא סוד "מי [בינה, מחשבה] זאת [מלכות דבור] עולה מן המדבר" (כפירוש הבעל שם טוב), שאז הדבור עולה ("עולה מן המדבר") ופועל בכל העולמות. ובפסוק "כי יהיה להם דבר בא אלי" (משמע שהדבר עצמו בא) – "רוצה לומר שבא אלי הדבור". כלומר, הדבור 'בא' מעצמו ומתדבר בפיו של משה, דבור ממילאי מעומק המחשבה הקדושה והטהורה. וזה "דוגמת הגאולה", והרמז:

המשך >>>

1 והיינו "אלוקות בפשיטות ועולמות בפשיטות", כמבואר במ"א.

2 וראה שוב הערה ה.

3 כמו שמפרש אור החיים הקדוש.

ככתבו ("לעולם הבא נקרא ביו"ד ה"א ונכתב ביו"ד ה"א").

חשוב טוב יהיה טוב

כלל גדול בתורת החסידות (ובעבודת החסידות למעשה) הוא "חשוב טוב יהיה טוב" (קשר בין המחשבה לסוד "יהיה"). "יהיה טוב" שייך לעתיד, ומתגלה בשלמות בעולם הבא שכולו טוב, אבל אצל הצדיק (הנקרא טוב) מאיר שם "יהיה" כבר עכשיו, הוא רואה וחוהו איך הכל טוב, מגלה את המחשבה, בחינת עולם הבא ועלמא דאתכסיא, בעולם הזה למטה, וכולל הכל בסוד היו"ד, "כולו ביו"ד". מ"יהיה טוב" לשון עתיד (בחינת צדיק) נעשה "הכל טוב" בהווה (הכל טוב = חסד, "עולם חסד יבנה"). יהיה טוב הכל טוב = ז פעמים טוב של מעשה בראשית, ודוק. מכל זה עולה סדר של י ה הוי' יהיה (הכל יחד עולה "אנכי הוי' אלהיך"). כלומר, אות י היא סוד המחשבה, והיינו "קדש מלה בגרמיה" (פנימיות אבא, שאינו מתלבש באמא). יה הוא עולם הבא ("הנסתרות להוי' אלהינו"), כאשר יש יחוד "מחשבא [י] ויובלא [ה]". אך צריך להגיע לשם הוי' בשלמותו, כאשר שם יה (עולם הבא) מאיר ב-זה (היפך עמלק, "יד על כס י-ה"). ולעתיד לבוא דרגה רביעית עליונה של שם יהיה.

תענוג ואחדות

אז תתענג על ה' כמו עם ה' רוצה לומר שיהיה לך תענוג של השם כמו שיהיה לעתיד במהרה בימינו כשיקרא השם יהיה. וזהו ושמו אחד דאיתא עתידין צדיקים שיקראו בשמו של הקב"ה... ואם כן לעתיד יהיה ה' אחד שיקרא השם יהיה וזה לשון אחד ושמו אחד שהוא הצדיקים יהיה גם כן אחד שיבואו לאחדות גמור.

כלומר, הצדיק חווה יחד עם ה' את התענוג

1 כדברי הרב המגיד המתבארים במאמרי "באתי לגני" של השנה הזו.

2 פסחים נ, א.

המשך >>

כאן מתגלה שכאשר האדם מתעצם עם מחשבת השבת אז הדבור בא בדרך ממילא, בדרך "שכינה מדברת מתוך גרונו" (ויש בזה הרגשה של יראה עילאה כמבואר בספר פרי הארץ בכמה מקומות), והוא סוד הגאולה שהכל טוב בגלוי ממש.

השביטה הפנימית בשבת. וראה תוספות בשבת שם בשם הירושלמי. ובירושלמי שבת פט"ו ה"ג על דברי תורה.

כי יהיה להם = גאולה גאולה גאולה (גאולה היא ממוצע כל תבה). כי יהיה להם דבר בא אלי = שכינה = מחשבה יהיה כנ"ל!

פשט הפסוק "ודבר דבר", שדורש הנועם אלימלך על דבור הצדיק, הוא לעניין דבור בשבת, "לא יהיה דבורך של שבת כדבורך של חול"^א. אך

יא שבת קיג, ב. וראה בסוף קונטרס אחרון בתניא שזו

זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת יתרו

וישמע יתרו

[לשון שמיעה בקריעת ים סוף, וכן נאמר 'שמעו עמים ירגזון']. אמנם יש דעה שלישית "רבי אלעזר המודעי אומר מתן תורה שמע ובא", אך רש"י לא הביאה כי לא רצה לנקוט שיתרו בא לאחר מתן תורה (שנחלקו בזה הדעות ורש"י לקמן לא הכריע בדבר¹).

קריעת ים סוף ומלחמת עמלק

בפשטות, יתרו היה קשור למצרים כדברי חז"ל שהיה מיועצי פרעה², וכן היה תחילה סמוך לעמלק, ובמדרש אף נאמר "עמלק ויתרו היו בעצה עם פרעה"³. לכן מפלת מצרים ועמלק נגעו לו.

והגור אריה פירש: הנסים במצרים היו פרטיים, בארץ אחת ובדברים מסוימים, אבל קריעת ים סוף היתה בכל יסוד המים בעולם, ובמלחמת עמלק העמיד משה את השמש (כדברי רש"י בפסוק "ויהי ידיו אמונה עד בא השמש"), ומזה הבין יתרו שה' הוא האלקים בעליונים ובתחתונים (השמש והמים). ועוד פירש⁴: אדם מאומה אחת אינו יכול להפוך לבן אומה אחרת, אך לישראל יש מעלה עליונה ולכן ניתן להתגייה ומעלת ישראל התגלתה בקריעת ים סוף ולאחר

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כִּהֵן מִדְּיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וְלִישָׁרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיא ה' אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם.

וישמע יתרו מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק... **את כל אשר עשה להם** בירידת המן ובבאר ובעמלק. **כי הוציא ה' וגו'** זו גדולה על כולם.

אמנם יתרו שמע "את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל" אך השאלה היא "מה שמועה שמע ובא", מה עורר אותו לבוא ולהתגייה, כלשון הגמרא "מה שמועה שמע ובא ונתגייר"⁵. ועוד, יתרו פירש מעבודה זרה שנים רבות לפני כן⁶, אך לא ראה צורך להדבק בישראל אלא החזיק באמונת היחוד במקומו (כחסיד אומות העולם), ומה הביא אותו לבוא עכשיו ולהדבק בישראל? והתשובה "קריעת ים סוף ומלחמת עמלק", כמפורש במכילתא ובגמרא "רבי יהושע אומר, מלחמת עמלק שמע, שהרי כתיב בצדו 'ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב' [נדרש מסמיכות הפרשיות]... רבי אליעזר אומר, קריעת ים סוף שמע ובא שנאמר 'ויהי כשמוע כל מלכי האמורי, ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע' כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף"⁷

ד רש"י להלן פס' יח. וראה ראב"ע ורמב"ן.
ה סוטה יא, א "שלשה היו באותה עצה".
ו במדבר כד, כא ורש"י שם.
ז שמות רבה כז, ו.
ח חדושי אגדות שם. גבורות ה' פמ"ב.

נערך ע"י יוסף פלאי.

א זבחים קטז, ב. וראה תורה שלמה כאן הערה א.
ב רש"י שמות ב, טז "ולכהן מדין, רב שכהן ופירש לו מעבודה זרה ונידוהו מאצלם". וראה באר יצחק כאן.
ג יהושע ב, י. וגם היא התגיירה לבסוף כמו יתרו!

"ה' ימלוך לעולם ועד". הגילוי העתידי הזה מקרב את נשמות הגרים לדבוק בישראל. גם מלחמת עמלק נשלמת רק בגאולה העתידית, "מלחמה לה' בעמלק מדר דר", "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד". כך מתברר משני המאורעות הללו שסוף ישראל לנצח הכל ("דידן נצח") ולהיות 'עם הנצח', וממילא טוב ונכון להדבק בהם. מצרים ועמלק הם שני סוגים של אויבים: שעבוד מצרים הוא בעיקר בגשמיות, וקליפת מצרים היא רשעות וערוה ("ערות הארץ"), ואילו עמלק מיצר לישראל ברוחניות בהטילו את ארס הספק (עמלק = ספק), "אשר קרך בדרך" (קדר אותך באמונה) – ואת כל זה ישראל מנצחים וכדאי לדבוק בהם³.

מצרים עמלק = כתר וכאשר מנצחים אותם זוכים לכתר מלכות דקדושה. בכתר יש את כחות האמונה התענוג והרצון, עמלק מתנגד לאמונה ומצרים לתענוג ורצון (הרשעות היא הרצון של הקליפה, ותאות עריות התענוג של הקליפה).

מן, באר ועמלק

"את כל אשר עשה להם בירידת המן ובבאר ובעמלק" (כאן לא הזכיר קריעת ים סוף כיון שלא נעשתה "להם", לצורך ישראל, אלא להטביע את המצרים ששם שה' יתכבד בכך). ופירש המשכיל לדוד לשיטתו: כמו שבמלחמת עמלק ה' הציל את ישראל למרות חטאם, כך המן והבאר נתנו לישראל למרות שהתלוננו שלא כהוגן (ולכן מוזכר שם אלהים כנ"ל), וכל זה מראה על החיבה היתרה של ה' ישראל.

"כי הוציא ה' את ישראל וגו' זו גדולה על כולם". כלומר, "כי הוציא ה'" הוא דבר בפני עצמו, כמו שמוכח מהכפילות "את כל אשר עשה... כי הוציא", וכן משינוי הלשון: שם

מלחמת עמלק שאז הוסר המתנגד לישראל. והלבוש פירש: מקריעת ים סוף ומלחמת עמלק הבין יתרו שה' רוצה שהאומות יתדבקו בישראל (ולא רק שה' הציל את ישראל מיד המשעבדים): קריעת ים סוף היתה כדי שיתקיים "אכבדה בפרעה", שיכבדוהו כל באי עולם, ובעמלק החמיר ה' בעונשו כי בא להזדווג לישראל במלחמה היפך הכוונה שהאומות יבואו להתדבק בישראל, "כי מתוך אהבת האומה הזו שחביבה עליו הוא משגיח עליהם כל כך, אם כן ודאי רצונו הוא... שיבואו הכל ויתדבקו עמה"⁴. ובמשכיל לדוד פירש (קרוב ללבוש): יתרו חשב תחילה שאין יתרון לישראל אלא כל הפורש מעבודה זרה חביב בשוה אצל ה'. אבל מזה שעמלק נלחם בישראל למרות הנס המפורסם של קריעת ים סוף הבין שישראל חטאו ועמלק בא בשליחות ה' (כפירוש רש"י על "ויבא עמלק" שעמלק הוא הכלב שבא בשליחות ה'), ולכן כתוב "את כל אשר עשה אלהים" מדת הדין, ובכל זאת ישראל נצחו במלחמה "מחמת רוב אהבתו יתברך על בניו שמוחל וסולח עוונותיהם".

והרבי ביאר: קריעת ים סוף היא חיבור עליונים ותחתונים, עלמא דאתכסיא (ים) ועלמא דאתגליא, אבל התחתון ש"לעומת זה" לא נברר עדיין ולכן היתה אפשרות שעמלק ילחם, וכיון שהחיבור אינו בשלמותו לכן היה צורך שיבוא יתרו וישלים את הבירור והזיכוך של הלעומת זה בכך שהודה לה' (אע"פ שתחילה היה עובד עבודה זרה), וזו היתה ההכנה למתן תורה.

ויש להוסיף: קריעת ים סוף היא השלמת הגאולה ממצרים ("וגאלתי"), לאחר ש"לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם", וכיון שכל הגלויות המלכויות נקראו על שם מצרים⁵ נמצא שקריעת ים סוף היא גילוי הגאולה העתידית, גאולת עולם ("אז ישיר" בתחיית המתים, כאשר

יב וראה עוד ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ח אות ג. והנה הגרות נעשית בשלשה דברים, מילה וטבילה וקרבן. ויש לומר שקריעת ים סוף היא דוגמת טבילה, מלחמת עמלק היא כמו מילה (עמלק טמא את ישראל), ואחרי זה הביא יתרו קרבן.

ט וראה עוד קרוב לזה בספר עץ הדעת טוב.

י ליקוטי שיחות ח"א פרשת יתרו שיחה א.

יא בראשית רבה טז, ד.

שהיה מכיר בכל עבודה זרה שבעולם שלא הניחת עבודה זרה שלא עבדה" – ולכן הוא שיכול להעיד על גדולת ה' (וזה ההכנה הנדרשת למתן תורה, כמבואר בזוהר^{טו}). וכן שמו יתרו רומז ל"יתרון" – והדבר מפורש בדברי רש"י בפסוקו "שבע שמות נקראו לו... יתר על שם שיתר פרשה אחת בתורה... יתרו לכשנתגייר וקיים המצות הוסיפו לו אות אחת על שמו", הרי שגם "יתר" וגם "יתרו" הם לשון יתרון והוספה.

שש שמועות

סך הכל מוזכרים כאן ששה דברים: יציאת מצרים ("כי הוציא ה'"), קריעת ים סוף, מלחמת עמלק, המן, הבאר, התורה. ויש לכוון אותם כנגד הספירות בדרך הבאה:

עצם יציאת מצרים כנגד הכתר, קוצו של יו"ד בשם הוי'. מפורש ברש"י שיציאת מצרים גדולה מכולם, דהיינו שהיא השרש של כולם, הכתר, וכן פרעה הוא הכתר דקליפה^{טז}. קריעת ים סוף כנגד חכמה, י בשם הוי'. בקריעת ים סוף היה גילוי עולם האצילות (שבו שורה החכמה) בעולמות הנפרדים ב"ע, על ידי קריעת המסך המפסיק ביניהם.

טובת המן כנגד הבינה, ה עילאה. הכנת מזון "דבר יום ביומו" שייכת לאמא, בינה. התורה כנגד התפארת, עיקר המדות, "תפארת גופא", ו בשם הוי'. התורה היא "עמודא דאמצעיתא"^{יז}.

מלחמת עמלק כנגד היסוד ("סיומא דגופא"). בעמלק נאמר "אשר קרך בדרך", לשון טומאה, פגם הברית-היסוד.

הבאר כנגד המלכות, ה תתאה. ליתר דיוק, הבאר היא 'יסוד נוקבא' של המלכות.

אלהים ברישא ושם הוי' בסיפא, ברישא "למשה ולישראל" ובסיפא "את ישראל". אלא "כי הוציא ה'" היינו עצם היציאה ממצרים, ומשה לא בכלל זה כי שבט לוי לא היו משועבדים וכן משה עצמו היה יכול להשאיר במדין. יציאת מצרים היא גילוי שם הוי' המושל על הכל (מלבי"ם)^{יח}. ובפסוק "וַיִּסְפָּר מֹשֶׁה לְחַתָּנוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְפָרְעֹה וּלְמִצְרַיִם עַל אֹדֶת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצְאָתֶם בְּדֶרֶךְ וַיְצַלֵּם ה'" פירש רש"י "את כל התלאה, שעל הים ושל עמלק". ופירש המשכיל לדוד לשיטתו: גם בים סוף ישראל חטאו ("וימרו על ים בים סוף"), והיו נלאים מעבירה, ובכל זאת הצילים ה' מאהבתו אותם. ובפסוק "וַיַּחַד יתרו על כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילֹו מִיַּד מִצְרַיִם" פירש רש"י "טובת המן והבאר והתורה". טובה הוא דבר המתקיים כמו המן והבאר שהתמידו ארבעים שנה והתורה המתקיימת לנצח (ברטנורא). ומה שפירש על התורה בפשטות זה כדעה שיתרו בא לאחר מתן תורה, אך המהרש"א פירש שהכוונה למצוות שנתנו במרה.

יתרון האור

"יתרו שמע בשבחן של ישראל ובא ונדבק עמהם"^{יט} ולפי המשכיל לדוד הכוונה לשבח המיוחד של "בני ישראל עם קרובו" שה' אוהב למרות שהם חוטאים, "בני בכרי ישראל" ו"ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא" וראוי לעשות לו נס. דווקא על רקע החטא והפגם, מתגלה המעלה העצמית של ישראל, "כיתרון האור מן החשך"!

יתרו עצמו הוא הדוגמה המובהקת ל"יתרון האור מן החשך", כמו שאמר "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים", ופירש רש"י "מלמד

טו זוהר ח"ב סז, ב.

טז כמבואר בזוהר בפרשת בא שלכן משה (בחינת חכמה) פחד מפרעה.

יז וראה חדושי אגדות זבחים שם.

יג וראה גבורות ה' פ"ג שעצם ההוצאה גדולה מכולם לא מפני הנסים שהתלוו לה.

יד שמות רבה כז, א.

המדור מוקדש לזכות:
הרכה הנולדת **שלהבת חנה שתחי' זילבר - י"ד שבט**.
שתגדל להיות חסידה, יר"ש ולמדנית.
וכן לשאר השמחות במשפחה כ"י

הסיפור החסידי

הרבנית מנוחה רחל | אם הישוב היהודי

הרבנית **מנוחה רחל סלונים** נולדה בי"ט בכסלו תקנ"ט, ביום בו השתחרר סבה, האדמו"ר הזקן, מבית הסוהר. בצאתו התבשר שנולדה בת לבנו אדמו"ר האמצעי, והוא העניק לה את השם מנוחה רחל: רחל על שם בתו שנפטרה בצעירותה, ומנוחה "כי מעתה מנוחה תהיה לנו". לאחר נישואיה לר' יעקב כולי סלונים התגוררה עמו בעיירה ליובאוויטש. בשנת תקע"ה שלח אביה קבוצת חסידים כדי לחזק את היישוב היהודי בחברון, ולייסד שם קהילה חב"דית. לשם כך יזם הרבי את קניית בית הכנסת הקטן שלייד בית הכנסת אברהם אבינו, וחלקות נוספות במקום. בשנת תר"ה עלו הרבנית ומשפחתה לחברון, וביתם מוכר כיום כבית שניאורסון. הרבנית הפכה במהרה לדמות מרכזית מאוד בקהילה. היא נודעה בחכמתה ובמעשיה הטובים, התפללה לרפואת חולים ונשים שהתקשו בלידתן והתעניינה במצבם. בכל י"ט כסלו חילקה 'לקח' וכל ערב שבת טבלה במקווה. הרבנית התפרסמה בין יהודי העיר ואף בין הגויים כפועלת ישועות, וגם צדיקים גדולים ביקשו את ברכתה. בלילה האחרון לחייה אור לכ"ד שבט תרמ"ח, ביקשה מנינתה בת ה-12 שלא תישן אצלה כהרגלה, אלא רק המשרתת זיסל. באמצע הלילה העירה הרבנית את זיסל וביקשה שתרחיץ מים כדי שתוכל להתרחץ ולהחליף בגדים. לאחר מכן ביקשה לקרוא לכל בני המשפחה ושפתותיה היו ממלמלות פרקי תפילה ללא הפסק. כאשר ר' אפרים הלבן [מרבני חברון] רצה לצאת בכדי לקרוא למניין שיהיה נוכח בשעת יציאת הנשמה, רמזה לו שלא יספיק ואמרה: "אבותיי נמצאים אתי כאן". כעבור זמן מועט נפטרה הצדקת ונטמנה בבית העלמין של חברון.

מבטיח לה שעוד תזכה, בגדלותה, לעלות לארץ ישראל. נשמתה שמעה את הבטחת אביה, צדיק גדול המבטיח ברוח הקדש, ומכך קבלה כח בנפשה והחלה להתאושש עד שהבריאה. אך אפילו שהבריאה, היתה כל חייה רגישה מאוד והצטננה מהר. אחרי פטירת אביה, בחיי הרבי הצמח צדק, בן דודה, הגיע זמנה לעלות לארץ. הרבנית באה לבקש ברכת פרידה, וספרה לרבי כי הדבר היחיד שמפריע לה הוא שגופה חלוש והיא עלולה להצטנן בדרך הקשה [הרבנית ומשפחתה יצאו לדרך בשיאו של החורף]. הרבי שמע, וברך אותה כי מהיום והלאה, כאשר ירד גשם, היא תלך בין הטפות. הרבי

מאז היוותה ילדה קטנה, השתוקקה הרבנית מנוחה רחל לעלות לארץ ישראל. היא גרה ברוסיה, אך שמעה של הארץ הטובה הגיע אליה, "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה מרשית השנה ועד אחרית שנה", הארץ של עם ישראל, ומאז ששמעה זאת השתוקקה מאד לעלות לארץ ישראל. לפעמים, אם מאד משתוקקים למשהו ולא מקבלים אותו, אפשר להיות חולה מכך. מנוחה רחל הצעירה אהבה את ארץ ישראל, והשתוקקה אליה כל כך, עד שנעשתה חולה אנושה. כששכבה כמעט בלי הכרה, בא אביה אדמו"ר האמצעי ולחש באוזנה שהוא

היא איננה מוכנה לעזוב את ארץ ישראל, והרבי לא יעזוב את חסידיו שבחור"ל.

מאדמו"ר הצמח צדק ידועה האמרה: "מאך דא ארץ ישראל [עשה כאן ארץ ישראל]". ארץ ישראל אינה רק מקום גשמי, וצדיקים יכולים לחוש בה גם בהיותם בחו"ל. למרות זאת (וכך התבטא גם הרבי מליובאוויטש), ודאי שכאשר יבוא המשיח לא יהיה איש שיסתפק בכך. כולם יארוזו את חפציהם ויעלו לארץ ממש. הרבנית מנוחה רחל הקשורה לשיבת הארץ בכל נפשה, מבטאת בכך את השאיפה לגאולה שלמה ואת ההבנה, כי זו תלויה באופן משמעותי בכך שהיהודים יחיו בארץ כפי שצריך להיות. רוב עמלה של הרבנית הושקע בבניין הקהילה החסידית בארץ שתממש את החזון המשחי שלמה, ואפילו אירועי יום הולדתה של הרבנית, י"ט בכסלו תקנ"ט, התחוללו בעקבות כספי התרומות שנאספו למען קהילת יהודי ארץ ישראל.

בלידתה, השלימה הרבנית מנוחה רחל תהליך של **הכנעה-הבדלה-המתקה** באירועי י"ט כסלו: **פטירת הרב המגיד** היא כמובן הכנעה. אף שיש ביום הפטירה עליה גדולה לנשמת הצדיק, והוא אף מוריש לתלמידיו את פרי עבודתו הרוחנית, התחושה הכללית ביום זה היא של שתיקה נכנעת לגזירת שמים. **שחרור אדמו"ר הזקן** הוא תנועה של היבדלות מן הייסורים והקליפות, לקראת פריצת דרך חדשה בחסידות. **לידת הרבנית** היא כמובן המתקה, ששיאה בחתירתה המשחיתת לחיי חסידות בארץ ישראל.

ברך אותה גם בבריאות ואריכות ימים, ואכן היא האריכה ימים מאד, ומעולם לא נרטבה בגשם.

לא לשווא כינו בחברון את הרבנית מנוחה רחל "האמא" ו"הסבתא" של קהילת החסידים. הצדקת, שהשתוקקה כל כך לעלות לארץ ישראל, לא הסתפקה בהימצאות בארץ הקודש והוסיפה לדאוג ולחזק את בני הישוב היהודי של חברון. מעשי החסד שלה היו לשם דבר, וסיפורי מופת רבים מתהלכים עליה, בהם הצילה את יהודי חברון מן השלטונות הערביים וכנופיות הבדואים. יהודים רבים באו לחברון, מהארץ ומחוצה לה, בכדי לקבל את ברכתה ממש כרבי חסידי. אפילו הצדיק רבי יחזקאל משינווא, בעל ה'דברי יחזקאל', נסע במיוחד לחברון במהלך ביקורו בארץ כדי להתברך מפייה.

נוסף על צדקותה וייחוסה, נודעה הרבנית מנוחה רחל כאשה חכמה מאוד. מענין לראות כי גם רבקה אמנו, שהיכלה בגן עדן שייך לספירת החכמה, קשורה באופן עמוק מאוד לארץ ישראל: בגיל צעיר מאוד, כאשר בא אליעזר לקחת אותה ככלה ליצחק, אמרה בלא היסוס: אלך! בנכונות הזו, מלבד ההכרה הפנימית בזווג האמיתי שלה, היה לה גם חוש בכך שארץ ישראל היא מקומו של יצחק, ולפיכך גם מקומה. החכמה, אהבת ארץ ישראל וההכרה בבן הזוג, הן תכונות הקשורות זו בזו גם אצל הרבנית מנוחה רחל, אם כי באופן שונה ואולי אף הפוך. כשהייתה כבר מבוגרת, הציעו לה לשאת בזיווג שני את הרבי הצמח צדק. הרבנית ענתה בשלילה, באמרה כי

תקופת האבן

"ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית". המזבח עשוי אבנים ומגע ברזל פוסל אותו. תקופת האבן היא תקופה טבעית יציבה, קשר הדוק בין הדורות, **אבן** נוטריקון **אבן**. בתקופת הברזל מגיעה החרב החותכת ומפרידה בין הדורות. לכן המזבח שבא לשים שלום בעולם אינו סובל את הברזל. אבל כאשר "כתתו חרבותם לאתים" אז גם הברזל (הקדמה האנושית) יהפך לטובה.

[שיעור י"ג שבט תשע"ד]

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

תיקון העבר

קראתי בשיעורי וספרי הרב שאין עניין לחטט בעבר האישי ולנסות לתקן דברים מקוקלים משם, אלא רק להתמקד בהווה ובעשיית טוב כרגע. האם אין זה עניינה של קריאת שמע שעל המטה – לעשות חשבון נפש ולתקן את כל מה שעבר עליי?

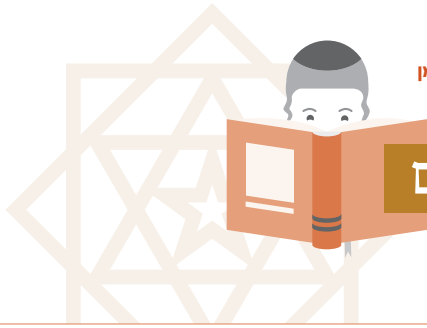
מענה:

ראשית, כתוב בתניא [פרק כ"ו] שאת העבודה הזו עושים רק לעיתים מזומנות. שנית, עיקר העבודה הזו היא שבירת הישות. כל חשבון הנפש נקרא 'בטוש' ואז השאלה היא לשם מה האדם עושה אותו. אם המטרה היא לחזור בתשובה, להרגיש עד כמה הוא רחוק מן ה', זה טוב. אם אתה מסוגל להרגיש מתוך הדברים הללו התמרמרות על הריחוק מה', זה קודם כל משפיל אותך, את הישות והגאווה שלך. זו כבר פעולה טובה. על פי חסידות, לדעת את

העבר זה לא מה שמעניין. מה שמעניין אותי הוא לשבור את הישות שלי בהווה. במוסר יש שני מושגים: חרטה על העבר וקבלה לעתיד. בחסידות מבואר ששניהם מתקיימים בהווה: חרטה היא לחרוט בנפש, על לוח הלב, את העבר. זה נקרא שפלות – "וחטאתי נגדי תמיד". קבלה לעתיד היא להרגיש רחמי שמים עלי, בגלל שאני לא מסוגל לקום לבדי ללא הסיוע מלמעלה, בלי סייעתא דשמיא. קבלה זה לקבל עזרה, לדעת ש"אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו". ורמז לדבר חרטה, קבלה ר"ת **חק** – "חק נתן ולא יעבור" [מלשון עבר].

שני המושגים האלו, 'עבר' ו'עתיד', מתקבצים יחד לשתי תודעות של הנפש בהווה: תודעת השפלות ותודעת הרחמים. החיבור של השפלות עם הרחמים הוא "יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה", וזה יסוד היסודות של כל עבודת

החסידות, שצריך להיות "כל ימיו בתשובה". תשובה היא חרטה וקבלה. להחליט להיות מקושר לה', שכל רגע שופע ממנו כח להקים אותי שלא אפול שוב, ואם חס וחלילה אנתק ממנו לשניה אחת אני מיד נופל. הקבלה לעתיד היא ההחלטה להיות מקושר לה' על מנת לקבל ממנו את הרחמים האיך-סופיים ששופעים ממנו. אני מאמין בה', שיותר מאשר אני רוצה לשוב אליו הוא רוצה שאני אשוב אליו – "שובו בנים שובבים". אני רק צריך להיות מקבל טוב, והשאר – "יותר ממה שעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק". זו תפארת לעומת זאת, חרטה על העבר זו ההרגשה 'מי אני', לחרוט על הנפש את השפלות שלי. אני נופל בכל רגע וה' בכל רגע סומך אותי. זה יחוד קוב"ה ושכינתיה: יחוד תפארת ומלכות, יחוד רחמים ושפלות. זה עיקר תכלית חשבון הנפש.

המדור מוקדש לזכות: התאומים החי"לים בצבאות ה' אברהם אבא שי' ישראל דירא שי' הרמן לרגל יום ההולדת - כ' שבט. שיהיו בריאים, חזקים ושמחים

אַנְכִי וְהַיְלָדִים

הַמְדוּר לַיְלָדֵי יִשְׂרָאֵל

סִגְלָה מִכָּל פְּלֵאִים

בְּחֵבֶר שְׁלִי – תְּבוּא הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְתִדְרִיךְ אוֹתִי בִיצֵד לְהוֹצִיא מִפִּי רַק דְּבָרִים טוֹבִים. אִם אֶרְצֶה לְאָכַל מֵאֶכֶל שְׂאִינוּ בְּכִשְׁרוֹת מְהֻדָּת תְּבוּא הַתּוֹרָה וְתִלְמַד אוֹתִי לְבַחֵר אֶת הַהֲדוּרִים הַטּוֹבִים בְּיוֹתֵר, כְּדֵי שְׂאֲכַנִּים לְפִי רַק אֶת הַמְּבַחֲרִים שְׁבַמְאֲכָלִים. הַתּוֹרָה אוֹמַרְת לִי וְלֹא אָנִי לָהּ, וְזֶה סִימָן מְבַהֵק לְךָ שֶׁהַתּוֹרָה מַעֲלִינוּ.

בְּסִפֵּר הַזֶּה הַקְּדוּשׁ נֹאמַר שֶׁהַקָּשֶׁר שֶׁל יִשְׂרָאֵל עִם ה' עוֹבֵר דְּרָךְ הַתּוֹרָה – "יִשְׂרָאֵל [נִקְשָׁרִים] בְּאוֹרֵיתָא וְאוֹרֵיתָא [נִקְשָׁרֵת] בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא". כְּלוּמָה, ה' יִתְבַּרְךְ אֵינּוּ נִתְפָּס, הוּא קְדוּשׁ לְגַמְרֵי, וְלָכֵן הַדְּרָךְ שְׁלִי לְאַחֲזוֹ בּוֹ חִיבָת לְעֵבֵר דְּרָךְ הַתּוֹרָה. אֶתְנַהֵג לְפִי הוֹרְאוּתִיהָ, אֶלְמַד וְאַהֲגָה בָּהּ וְכָךְ אֶדְבֵּק בּוֹ יִתְבַּרְךְ. לְפִי זֶה, אֶפְשֶׁר לְתַאֵר אֶת הַקָּשֶׁר כֹּךְ:

"מָה אֵתְּךָ עוֹלֵה? כִּימָה מִן דְּלִמָּה דְּלִמָּה?"
"תְּלָאָה, כִּי מִלְכָּא עֲלֵיבָה. יֵשׁ שֶׁהַ מִלְכָּא קְלָרִים..."
"אֵתְּךָ פִּטְוּוּ לְעֵבֶר כֵּךְ כִּי מִסְתַּרְתָּ? אִצְדָּה כִּי פִתְלָה פִּטְוּוּ כִּי אִמְתָּ!"

"...וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ. וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת פְּהֵינִים וְגוֹי קְדוּשׁ..."

שְׁנֵי פְּסוּקִים קְצָרִים שְׂאוּמְרִים הַכֹּל! עוֹד לְפָנַי שְׂאֵנוּ עוֹמְדִים לְמַרְגְּלוֹת הַר סִינִי, עוֹד לְפָנַי שְׂאֵנְחֵנוּ מִקְּבָלִים אֶת הַתּוֹרָה בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים. לְפָנַי הַכֹּל. ה' יִתְבַּרְךְ טוֹרַח וּמְדַגֵּשׁ, שְׁלֵתוֹרָה שֶׁהוּא עוֹמֵד לְהוֹרִיד יֵשׁ כְּתוּבַת מִיְחַדָּת – עִם יִשְׂרָאֵל!

פ', פְּתוּרָה וְפְּלֵאִים

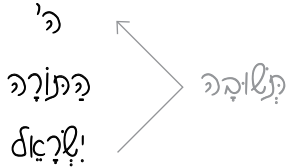
בְּאִפְנוּ הַפְּשׁוּט נִצְבֶּת הַתּוֹרָה מַעֲלִינוּ, הִיא בָּאָה לְהוֹרוֹת לָנוּ אֶת הַדְּרָךְ וּלְתַקֵּן אוֹתֵנוּ. הִיא קְדוּשָׁה וְשְׂמִימִית וְאַנְחֵנוּ בְּשֶׁר־וּדָם קְרוּצֵי חֶמֶר. זֶה אוֹמַר, שְׂאֵם יֵשׁ לִי חֶשֶׁק לְדַבֵּר דְּבוּר שֶׁעֲלוּל לְפָגַע

בשתיף מוסדות תורת חיים בראשות הרב יצחק גינזבורג כתב הרב שילה אופן, משפיע חסידי בת"ת תורת חיים בירושלים

10 ריקלר רילדילי

לפי חשוב המסלול מחדש בדרך

התשובה נגלה את הציור הבא:

רבי'צוה ופתרונות

מכירים את חידת הביצה והתנגלות? מי קדם למי? התרנגול הִיָּה בצעירותו אפרוח קטן, שבקע מתוך ביצה, ולכן הביצה קדמה לתרנגולת. אבל מי הטיל את אותה ביצה? תרנגולת כמובן! אז זה כבר סימן שהתרנגולת קדמה לביצה, לא?

איך זה קשור לנושא שלנו? פשוט. כי גם לתורה ולנו יש את אותה חידה, מי קדם למי: מצד אחד, לפי הציור הראשון שלנו, התורה היא זו שמלמדת אותנו, וזה סימן לכך שהיא מעלינו וקודמת לנו. אבל מצד שני, במיוחד לאחר שלמדנו על הציור המחדש, עולה תמונה שונה. כאשר אנו פותחים אותה וקוראים מתוכה אנו מגלים תופעה מעניינת. אנו מוצאים בה מצוות שפותחות במשפטים כמו "דבר אל בני ישראל" או "צו את בני ישראל". מה זה אומר? שאם לא היו ישראל בעולם — לא היה למי לכתב מצוות אלו. אם אין למי לתת אותה — אז בשביל מי היא? זה אומר שבפעם אנו חנו התכלית, המטרה, ואלו התורה היא האמצעי!

אם נדיק באותו משפט שהבאנו מספר הזהר נבחין במשהו לא ברור. המשפט המדויק הוא "תלת קשרין מתקשראן דא בדא" [=שלושה קשרים מתקשרים זה בזה]. אז אני מבין שהשלושה הם אנוחנו, התורה וה', אבל מה הכוונה שיש שלושה שמתקשרים? הקשר שלנו עם התורה הוא הקשר הראשון; הקשר של התורה עם ה' הוא הקשר השני. איפה כאן הקשר השלישי? כנראה שיש עוד סוג של חבור סודי. זהו הקשר השלישי, והוא שמור למקרים מיוחדים. מה קורה כאשר יהודי, לא עלינו, עובר על דברי התורה? זה יכול לקרות לו בטעות, בשוגג, אבל גם יכול להיות חלילה בכונה תחלה, במזיד. כאשר יהודי עבר על רצון ה' ופעל כנגד מה שכתוב בתורה — הוא נתק למעשה את הקשר הרגיל שיש לו עם ה'. האם משמעות הדבר היא שלאותו יהודי כבר אין קשר עם ה'?

חס וחלילה! כאן נכנס לתמונה קשר שלישי, ישיר. אותו קשר 'עוקף' כביכול את התורה. הרי אותו יהודי עבר על דבריה! אבל היהודי לא מרפה. הוא עולה ומטפס ישירות אל ה' יתברך בעצמו ושום מונע לא יעכב אותו. נכון, הוא עבר על כל מה שכתוב בתורה, אבל הוא רוצה להיות מחבר, הוא לא רוצה ולא יכול להתנתק. הקשר השלישי הוא קשר התשובה.

אדם אומרים התורה קדמה... אבל אני
אומר ישראל קדמו!"

שנזכה לגלות את הקשר השלישי
ולאור התשובה!

שבת שלום ומברך!

?

את שאלת הביצה והתנגלות שלנו
הביאו בפני אליהו הנביא. זקן אחד בא
והתלבט בפניו: "שני דברים יש בעולם
ואני אוהבם בלבבי אהבה גמורה, ואלו
הן – תורה וישראל. אבל איני יודע
איזה מהם קדם". אליהו הנביא לא
מהסס: "אמרת לי: בני, דרך של בני

לאמת הלאו:

מהו הקשר השלישי ואיזו דרך מיוחדת בעבודת ה' הוא מגלה?

כל ילד/ה שפיתר נכונה את החידה, יזכה בכרטיס להגרלה על פרס שווה.

תשובות יש לשלח לדא"ל:

maosime@gmail.com או בטלפון **079-9211452** עד יום ב' הקרוב

לראות ולהורות

יש שתי אפשרויות עיקריות מהו השרש הדקדוקי של המלה **תורה**: **תור** או **ירה**. **תור** קשור לראיה, כמו "ולא תתורו", מתאים לתורה שבכתב שאותה רואים בעיניים. **ירה**, מלשון הוראה, מתאים לתורה שבעל פה המורה לנו את המעשה בפועל. יש בתורה ממד פנימי מופשט, בו אנו מביטים ומתפעלים, כמו תייר עם מצלמה, Tours-Torah. ויש בתורה ממד מעשי פרקטי של הוראה למעשה, "המעשה הוא העיקר".

[שיעור י"ג שבט תשע"ב]

נותר חיובי

יתרו הוא מלשון יתרון, נותר. בדרך כלל הנותר הוא שלילי, מיותר ומזיק, כמו בפרשת המן "איש אל יותר ממנו עד בקר", "סרח העודף" שאליו נדבקים מרעין בישין. אבל יש יתרון חיובי, "יתרון האור מן החשך", כמו יתרו ש"תר פרשה אחת בתורה". הנותר החיובי מתגלה בשבת בה נאמר "ואת כל העדף הניחו לכם למשמרת עד הבקר", כי בשבת גם העודף שמור בקדושה. והרמז:

ואת כל העדף - יתרו.

[שיעור י"ג שבט תשע"ב]

שינויי תודעה לאור פנימיות התורה

הזמנה

יהודים שומרי תורה ומצוות חיים כיום בתודעה מפוצלת. שפה אחת לבית המדרש ושפה אחרת לעולם שבחוץ – לעסקים, לאקדמיה, לרפואה, לפוליטיקה ולתרבות. את התודעה הזו חייבים לשנות! "אין עוד מלבדו", ה' נמצא בכל מקום ועל התורה להדריך בכל תחום. לשם כך צריך שפה חדשה, פנימית ומדויקת, מקרבת ומסבירה, פתוחה ומרוממת – שפה תורנית חדשה שיכולה לגעת בהכל ובכולם. בשינוי התודעה הזו – תלויה הגאולה.

חוברת **נפלאות** היא חלק ממפעל שינוי התודעה ויצירת השפה החדשה של הרב יצחק גינזבורג שליט"א. עלינו להמשיך ולהתקדם, בפרויקט הזה ובפרויקטים רבים נוספים.

אי"ה נפגש

ביום ה' בשעה 21:00, ערב ראש חדש אדר,

בשידור ישיר מבית הרב.

נכיר את הפעילות

נשתף תוכניות לעתיד ונסביר איפה השותפות שלכם.

מתקדמים ביחד.

<https://uso2web.zoom.us/j/7965878058>

אין לך תוכנת זום?

ניתן לשמוע דרך הטלפון: מחייגים 055-330-1762 או 03-9786688

לאחר ההודעה באנגלית מקישים # # 7965878058

